nt naš tednik

LETO XXVIII — Številka 7 12. februarja 1976 Cena 4.— šil. P. b. b.

Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Bo Peter šel?

Stol šefa FPÖ Friedricha Petra se zopet maje: dočim je vsa stranka — razen koroškega poslanca Scrinzija — za časa Wiesenthalovih odkritij kazala do Petra pravo Nibelungovsko zvestobo, se po končanem zunanjem napadu začnejo notranji prepiri: je Peter še vedno najboljši kandidat za predsednika stranke ali pa naj odda svojo funkcijo, je sam od sebe vprašai nižjeavstrijski šef FPÖ Rotter le Beau. Predlagal je, naj Peter ostane ohranjen stranki, pač pa le kot šef kluba svobodnjaških poslancev. Koroška stranka se bo vsekakor tudi vključila v to personalno debato. Favorizirajo graškega župana Götza; ker pa so proti njemu pomisleki, bi mogel lepega dne postati predsednik FPÖ kakšen — Korošec.

Politolog Pelinka: sramota, da člen 7 še ni izpolnjen!

„Imamo državno pogodbo. In ta ima svojo ceno. Plačila Sovjetski zvezi. In plačila zahodnim petrolejskim družbam. Obveznosti nasproti mogočnim smo točno in natančno izpolnili. Le obveznosti do onemoglih smo še vedno dolžni. V tretjem desetletju po državni pogodbi še ni videti nobene rešitve.“

Tako je zapisal politolog in profesor na univerzi v Innsbrucku Anton Pelinka v zadnji številki magazina profil pod naslovom „Pristni in slovenski Avstrijci“. Da člen 7 ni izpolnjen, je sramota SPÖ, ÖVP in FPÖ, republike, pravne države, demokracije Avstrije, pravi Pelinka in zaključuje: „Za tiste Korošce pa, ki hočejo biti manj pristni Avstrijci in bolj resnični demokrati pa obstoji — če pride do štetja — le ena alternativa. Ali bojkotirajo štetje, ali pa se priznajo kot slovenski Avstrijci. Vseeno, ali govorijo kakšno besedo slovensko.“

Članek Antona Pelinke objavljamo na 2. strani.

Tudi Kurier je v zadnjih tednih objavil tri članke urednika Haralda Irnbergerja („Welche Sprache sprechen Sie — wann, mit wem, warum?“), ki pride do zaključka, da štetje ne prinese pravih številk.

Po tiskovni konferenci o manjšinskem vprašanju na Dunaju:

Od kanclerja pričakujemo jasnejše izjave!

Z URADA ZVEZNEGA KANCLERJA POROČA NAŠ POSEBNI DUNAJSKI DOPISNIK

Ker sta večinski koroški stranki na Koroškem SPÖ in ÖVP tako v svojih glasilih kot tudi preko svojih deželnih predsednikov Wagnerja in Bacherja v zadnjih 14 dnevih polemično zaostrila vprašanje izpolnitve člena 7 državne pogodbe — obe stranki mislita slej ko prej na pridobivanje zadnjih nihajočih nemškonacionalnih glasov — je kancler Kreisky v petek nenadoma sklical tiskovno konferenco na Dunaju.

Kreiskyjev stil je prevladoval: v isti sapi je povedal protislovja, vendar se je deloma dokopal do spoznanja, da v državni pogodbi ničesar ne stoji zapisano o preštevanju, akoravno je malo pozneje izjavil, da bo štetje posebne vrste prišlo še letos. (Podrobno poročilo berite na 2. strani).

Podpredsednik NSKS dr. Matevž Grilc je v prvem stališču še isti dan ugotovil, da koroški Slovenci z zadoščenjem vzamejo na znanje kanclerjevo spoznanje, da je treba državno pogodbo izpolniti brez predhodnega ugotavljanja manjšine. Očitno se Kreisky zaveda, da je treba pogodbe izpolniti, predvsem ker je minilo od podpisa že več kot 20 let.

V očitnem protislovju s temi lastnimi izjavami kanclerja pa so njegova zagotovila, da mora biti ljudsko štetje posebne vrste orientacijski pripomoček in osnova za odobritev manjšinskih pravic, je dejal dr. Grilc. Dobesedno je nadaljeval:

„Ljudsko štetje je samo druga beseda za pojem ugotavljanja manjšine. Od zveznega kanclerja si pričakujemo jasnejših izjav, kot jih je dal na tej tiskovni konferenci. In sicer v tej smeri, da se bodo odprte obveznosti iz člena 7 rešile v smislu državne pogodbe, to pomeni, brez ugotavljanja.“

Nadalje je poudaril dr. Grilc, da bo slovenska narodna skupnost vsako štetje kot podlago za realizacijo svojih življenjskih pravic odklonila, ker je nedemokratično ter proti državni pogodbi. Koroški Slovenci bodo stremeli za tem, da bodo tako štetje z vsemi sredstvi preprečili.

Član predsedstva NSKS Karel Smolle pa je isti večer v Abendjournalu ORF-a ugotovil, da se situacija za koroške Slovence ni spremenila, da slej ko prej odklanjajo vsako prikrito preštevanje v katerikoli obliki.

(Dalje na 2. strani)

Preštevanje: odklonilno stališče ÖH

Kot smo poročali že v zadnji številki „nt“, je centralni odbor Avstrijske visokošolske zveze (ÖH) o stališču k zakonskemu osnutku za spremembo zakona o preštevanju odklonil vsako ugotavljanje. Iz sklepa visokošolske zveze objavljamo v naslednjem nekaj zanimivih pasaž:

Čeprav člen zahteva za manjšine lasten tisk, se mora ugotoviti, da sicer obstaja slovenski tisk, pač pa je obsojen na obstoj v senci, ker ga javna roka ne podpira v taki meri kot nemške časopise. Dočim so zahtevali in dosegli v pogajanjih z Italijo za nemškogovorečo manjšino lastne radijske oddaje in so dosegli, da more Južni Tirol sprejeti avstrijsko televizijo, koroški Slovenci nimajo takih pravic.

V takem vzdušju (kjer se tolerira dejavnost organizacij kot je to Heimatdienst) hoče parlament desetletja zamujeno obveznost nadoknaditi z alibi-akcijo. Ljudsko štetje posebne vrste pa more doseči le nasprotno od tega, kar zagotavljajo, da se bo zgodilo. Pravica narodne manjšine bi bila težko ogrožena.

Noben demokrat ne more resno verjeti, da bi se pod pritiskom, kateremu bi bili izpostavljeni koroški Slovenci, dalo izvesti objektivno glasovanje. Stranke v parlamentu pri svojih posvetovanjih o rešitvi manjšinskega vprašanja vedno bolj vidno zahajajo v odvisnost desno radikalnih sil. Ne gre, da se parlament v svoji dejavnosti pusti vplivati od zahtev nemškonacionalnih organizacij ter od desnoradikalnega rovarjenja.

Slovenci stojijo pod psihološkim pritiskom, ki izhaja od tistih, ki zagovarjajo ugotavljanje manjšine. Ta pritisk se izraža v nasilnih akcijah, kot so to razstrelitve partizanskih spomenikov, napadi z razstrelivom na slovenske ustanove, dvojezični napisi se v hipnotičnem stanju globokozadovoljenih nemškoškonacionalcev uničujejo, tisk pa zvesto željam bralcev kolportira zavestno napačne vesti, katerih cilj je, da se ustrahujejo Slovenci ter da se ustvari v javnosti protislovensko ozračje.

Bruno Kreisky dal intervju RTV Ljubljana

V okviru snemanja oddaje „Avstrija — naša soseda“, ki jo je pokazala ljubljanska televizija v četrtek zvečer, je avstrijski kancler dr. Bruno Kreisky sprejel 16. januarja avtorja oddaje Borisa Berganta ter sodelavca zunanjepolitične rubrike „Dela“ Jaka Štularja. Pogovor je seveda nanesel tudi na manjšinsko vprašanje. Kreisky je dejal o srečanju na Brdu:

„Z jugoslovanske strani je bilo z vso odločnostjo poudarjeno, da uresničitev državne pogodbe, kar zadeva manjšine, ne bi smeli povezovati s štetjem posebne vrste. Štetje posebne vrste je štetje kot vsako drugo, njegova posebnost je, da bi ga izvedli tajno.“

Kancler je nato napačno citiral neko izjavo ZSO iz leta 1971, kjer je Zveza slovenskih organizacij zahtevala, naj ljudsko štetje izvedejo dejansko tajno, in ne kot se je to zgodilo pri prejšnjih štetjih. Kancler je iz tega skušal razbrati, češ da bi bila ZSO že svojčas za štetje kot tako. Toda tudi na pojasnitev reporterjev glede tega nesporazuma kancler ni hotel prav reagirati oz. jih vzeti na znanje, ampak je problem poenostavil še dalje, ko je očital Jugoslaviji, da tudi ona šteje svoje manjšine: „No, tako ne gre, da bi državi odrekali pravico do statističnih kazalcev. Končno delate to tudi v Jugoslaviji, povsod, tudi tam štejete.“

Reporter: „Vendar ne v zvezi . . . “

Kancler: „ . . . z izpolnjevanjem. Da, to je pot, ki bi jo bilo treba proučiti, namreč, v kakšnem smislu bi bilo treba statistično raziskovati in kako naj bi korak za korakom uresničili določila državne pogodbe.“

KOMENTAR

Primer ddr. Wick ali kako v Avstriji do nečesa prideš

Upokojeni generalni direktor avstrijsko-ameriške magnezitne družbe v Radentheinu ddr. Wolfgang Wick se je potegoval za mesto svetovnega predsednika rotarijcev (Rotary club je zaprto društvo vodilnih poslovnih osebnosti, sestavljeno iz po enega predstavnika vsakega poklica v kraju; na vsem svetu šteje 770.000 članov) in je imel ugodne izglede, da bi to mesto, ki pomeni višek družbenega ugleda, tudi zasedel. Če ne . . .

. . . . če ne bi holandski rotarijci odkrili, da je bil Wick nacistični ilegalec, za časa vojne imel vrhunsko funkcijo v vojnem gospodarstvu in leta 1945 celo oblekel uniformo SS.

Holandcem so se pridružili s protesti še Izraelci in Belgijci in dejali, da Wick ob taki preteklosti pri njih ne bi mogel postati niti član, kaj šele predsednik rotarijcev.

Wicku je pomagal Kreisky in zanj napisal priporočilno pismo, kjer prihaja kancler do zaključka, da bi ddr. Wick mogel postati celo zvezni predsednik. Toda to pismo ni pomagalo, Belgijci so imenovali lastnega kandidata, nato je ddr. Wick svojo kandidaturo umaknil.

Tudi na družbenem sektorju so v Avstriji paralele k političnim figuram. Ob kanclerjevem zagotavljanju pa se vzbuja vprašanje: Kaj mora človek v Avstriji napraviti, da ne more postati zvezni prezident?

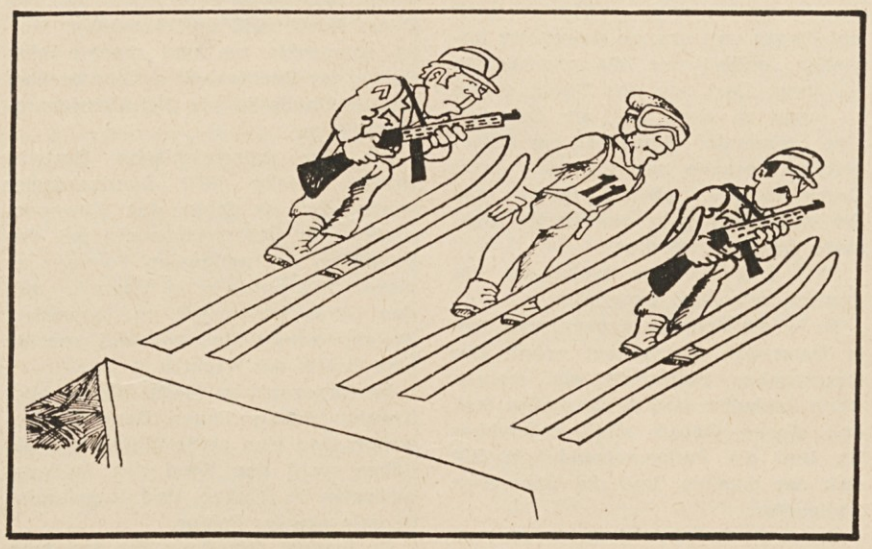

Varnostne igre v Innsbrucku. (Nebelspalter)

Kratke vesti

● Angola je za Zahod izgubljena, potem ko je komunistično osvobodilno gibanje MPLA, v katero je vključeno tudi 11.000 Kubancev, zavzelo mesti Lobito in Benguela v južnem delu države. Sovjetska zveza je MPLA podprla s težkim orožjem, 26 od 46 afriških držav pa je vlado MPLA že tudi priznalo. MPLA je kot 47. država bila sprejeta v Organizacijo afriške edinosti.

● Ker se bodo socialisti, socialdemokrati ter republikanci v italijanskem parlamentu vzdržali glasovanja, je designirani ministrski predsednik Aldo Moro imenoval po 32-dnevni vladni krizi manjšinski kabinet svoje stranke.

7. Kulturni dnevi: za vsakega nekaj

Nov termin, toda tradicionalna oblika: to so bili letošnji 7. Koroški kulturni dnevi, ki so se odvijali s predavanji v petek in soboto v Delavski zbornici v Celovcu. V nedeljo pa so organizatorji priredili poučni izlet v Ziljsko dolino. V likovni razstavi se je letos predstavil Jože Boschitz.

Prvi dan energetskih in semestralnih počitnic, ki so letos sovpadale z olimpijskimi igrami v Innsbrucku: v pozdravnih besedah je ravnatelj Znanstvenega instituta dr. Avguštin Malle omenil, da so letošnji Kulturni dnevi zadnji v sedanji obliki. V prihodnje bo treba intenzivirati sodelovanja z univerzami v Mariboru, Ljubljani in Celovcu. — Za tako sodelovanje se je izrekel ob otvoritvi tudi rektor novoustanovljene univerze v Mariboru, prof. Bračič.

Tokrat so gostje imeli znaten del predavanj Kulturnih dni. Močno opazen pa je bil — kot že zadnja leta — nastop mladih slovenskih koroških izobražencev.

O Kulturnih dnevih poročamo na straneh 3, 4 in 5.

Konzul umorjen

● V Frankfurtu je doslej neznani storilec ustrelil 45-letnega jugoslovanskega konzula Edvina Zdovca v trenutku, ko se je hotel odpeljati v službo. Veleposlanik SFRJ v ZR Nemčiji je takoj ostro protestiral v Bonnu ter zahteval najodločnejšo preiskavo. Krog, iz katerega pride storilec, je znan: tudi nemški časopisi sklepajo, da so to bili plačani ustaši. „Welt am Sonntag“: Kadar ustaši govorijo o politiki, vselej nosijo pištolo. — Vsekakor potrebnega varstva diplomatov ni bilo.

Kreisky: v členu 7 ni govora o preštevanju manjšine!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na začetku konference je kancler predočil svoje gledanje na parlamentarno demokracijo in na stil, po katerem se namerava lotiti rešitve manjšinskega vprašanja oz. neizpolnjenih določil iz člena sedem državne pogodbe: „V principu poznamo dve poti vladne politike: 1. samovlado z opozicijo v parlamentu in 2. vladno politiko brez omejitve parlamenta.“ Kreisky je dejal, da je osebno za drugo pot, da bo glede načina izpolnitve člena 7 imel z opozicijskima strankama nadalje informacijske razgovore; pogovori bodo zaupni, vsi ministri pa bodo zadolženi, da bodo dali vse potrebne informacije.

Takoj zatem je sledil udarec po ÖVP oz. po njenem zastopniku v manjšinskih vprašanjih pri razgovorih treh strank Aloisu Mocku: „Po takih informacijskih razgovorih pa se ne sme zgoditi, da kdo od tistih, ki je bil zraven, potem vprašuje in ugiba, kaj se je na teh razgovorih povedalo. Razgovori morajo biti smiselni, sicer se jim kar lahko odpovemo,“ je vidno nevoljen razlagal kancler.

Takoj nato pa je spet zgradil most k ÖVP: „Poudarjam, da ne bo nobene rešitve brez pristanka ÖVP. (FPÖ ni omenil; op. ur.). Ta stranka se mora zavedati, da s tako svojo politiko v manjšinskem vprašanju ne more ogrožati socialistične večine ne na Koroškem in ne na Dunaju!“ Te besede so veljale umazani politiki koroške ÖVP v deželnozborskem in državnozborskem volilnem boju, zlasti pa so veljale za predsednika koroške ÖVP Herberta Bacherja, ki je pred tednom dni dejal, da si avstrijski kancler svojih političnih nasvetov ne sme iskati onstran Karavank. Če se Bacherjev ton ne bo spremenil, bo kancler imel dialog z njim le tam, kjer je neobhodno potrebno.

Naslednji del tiskovne konference je stal v znamenju uvidevnosti kanclerja Kreiskega: „Člen 7 je neizpolnjen, tega si ne moremo privoščiti. Tako kot se plačajo dolgovi, tako se morajo izpolniti pogodbe,“ je dejal kancler in nadaljeval: V državni pogodbi nikjer ni zapisano, da se mora izvesti kakšno ugotavljanje manjšine pred izpolnitvijo njenih določil. Tudi nobeden od mojih prednikov ni mislil drugače oz. ni kaj takega izvedel. To je zapisano sicer le v nekaterih notranjedržavnih zakonih, ni pa govora o ugotavljanju v državni pogodbi.“

Ponovno je kancler poudaril svojo pripravljenost za sodelovanje, pač pa brez sumničenj.

Nato je pripovedoval, da je dal nalog ustavni službi, naj izdela zakonski osnutek za ljudsko štetje posebne vrste. Ta osnutek bodo sedaj dobili v roke predsedniki strank, ki bodo verjetno nekatere malenkosti spremenili, „potem pa osnutek gre po najhitrejši poti v parlament.“ — Kancler je nato zatrjeval, kako velikodušni da so do manjšine, da uporabljajo v zakonskem osnutku pojem „narodna skupnost“ in ne pojma „manjšina“, ker nočejo diskriminirati Slovencev. — Predsedniki treh strank se bodo zopet sestali 20. februarja, kjer bodo na zasedanju razpravljali poleg vprašanja štetja tudi o zakonu o narodnih skupnostih. ÖVP bo poslala tja kot strokovnjaka prof. Ermacoro, FPÖ pa prof. Oratorja.

Kancler je nato razlagal zakon o narodnih skupnostih: imel bo šest poglavij poleg uvoda in zaključnih določb poglavja o topografiji, upravnem in sodnem jeziku.

Na pospeševanje manjšine — tako naj bi se sprva moral glasiti zakon —, so v osnutku očitno pozabili: kancler je namreč zamrmral le nekaj o „pospeševanju kulture“, da pa je treba pospeševati manjšino tudi na vseh drugih področjih, pa se v zakonskem osnutku (ki še ni razposlan) očitno ne odraža.

Nato je kancler spet govoril o številkah in večumno dejal, da potrebujejo tudi druge številke kot tiste od ljudskega štetja posebne vrste. Pač pa noče po nepotrebnem poslabšati položaja na južnem Koroškem. Na vprašanje, ali to pomeni, da je ljudsko štetje posebne vrste preloženo, je Kreisky odgovoril, da bo zakon o štetju tako časovno kot tudi vsebinsko odvisen od pristanka strank. Zakon o ljudskem štetju posebne vrste je označil kot rezultat študijske komisije.

Nato je govoril Kreisky o svojem obisku na Brdu: „Predstavniki SFR Jugoslavije so rekli, da ima vsaka država pravico do statističnih podlag. V državni pogodbi pa ni zapisano, da bi izvedba določil smela biti odvisna od štetja. Tega mnenja sem tudi jaz.“

Na vprašanje, ali bodo tudi manjšinsko šolstvo včlenili v zakon o narodnih skupnostih, je kancler odgovoril, da bi bilo to neobičajno in da se to ne bo zgodilo. Pač pa bo šolstvo prizadeto n. pr. tudi pri določilih o uradnem jeziku, n. pr. pri spričevalih.

Če bo dežela k tema dvema zakonoma sklenila oz. bo morala skleniti dodatne odredbe, kancler ni vedel povedati, pač pa je dejal, da obstajajo tudi deželne kompetence.

Kaj če bo rezultat štetja negotov, nejasen? Pritegniti bo pač treba najboljše pripomočke za orientacijo, najboljši od teh pripomočkov je po kanclerjevih besedah štetje posebne vrste.

Če je štetje tako nejasno, zakaj ga potem sploh izvedejo in kdaj, je kritično vprašal eden od novinarjev. Kreisky: „To je odvisno od strank. Opozicijski stranki sta krivi, hoteli sta imeti štetje. Zdaj morajo ostati pri tem.“

Ljudsko štetje posebne vrste pa bo stalo tudi ogromno denarja. Izvedba takega štetja bi terjala pol milijarde šilingov. Od kod naj zadolžena država dobi ta denar? Je že upoštevan v proračunu? — Kancler: „Koliko bo štetje res stalo, ne vem. V proračunu še ni ustreznega mesta. Vsekakor pa obstoji možnost, da se sklene zakon, ki omogoča prekoračenje proračuna,“ je razlagal.

Naslednji del tiskovne konference pa je bil posvečen vprašanju procentov: kancler je dejal, da v zakoskem osnutku ni naveden noben odstotek. Pač pa je študijska komisija predlagala odstotek od 5—30% (tu se kancler moti; komisija je predlagala 5—25%; op. ur.). Odstotek bo določen šele s pomočjo odredbe.

Na decidirano vprašanje, ali je Kreisky osebno za 25%, je kancler odgovoril z „ne“. Sarkastično je dejal: „S strankami si bomo takoj na edinem, če bo predlagan visok odstotek.“

Posebej je kancler poudaril (ne da bi ga kdo posebej vprašal), da si ne more predstavljati rešitve brez pristanka koroške ÖVP. Posebnega odgovora z Wagnerjem ni, pač pa obstajajo dobri kontakti. Ta izjava kanclerja je opazovalce presenetila. Zgleda, da obstajajo s koroško SPÖ precejšnje razpritije, kajti Wagner je pred kratkim poudaril, da sme priti le do takšnega zakona, ki se da na Koroškem tudi prodati. — Prav tako je kancler poudaril, da se ne strinja z bivšim gradiščanskim poslancem Robakom, ki zagovarja asimilacijo, „čeprav je moj dober prijatelj.“

Kaj bo, če bo manjšina sabotirala štetje? Kreisky je dejal, da bo treba počakati, da pa on ne verjame, da bi se to zgodilo: „Slovenci so največja večina dobri Avstrijci.“ Sicer pa bo treba pritegniti druge orientacijske pripomočke, kandidaturo. V isti sapi pa je pribil, da sicer ve, da je večina Slovencev tako ali tako volila meščanske stranke.

Nobenega odgovora pa ni bilo s strani kanclerja na vprašanje, ali naj bo štetje posebne vrste orientacijski pripomoček ali podlaga za uresničitev določil člena 7. Kreisky je nato dejal, da je štetje možno že jeseni. Zakon o preštevanju in zakon o narodnih skupnostih pa ne bosta tvorila paketa, ampak bosta ločeno obravnavana v parlamentu.

Ob koncu pa še enkrat zagotovilo: oba zakona sta možna le s pristankom obeh strank. Potrebna je široka privolitev za oba zakona; le-ta pa je možna tudi brez FPÖ.

Dunajski kardinal dr. König je v vprašanju splava v intervjuju za Kronen Zeitung predlagal modifikacijo zakona v tej smeri, da se postopa kot v Franciji, kjer so žene obvezane, da se pustijo posvetovati od zdravnika.

ANTON PELINKA:

Echte und slowenische Österreicher

Wir haben den Staatsvertrag. Wir haben bestätigt, daß wir Opfer des Hitler-Faschismus sind. Opfer jenes überhitzten Deutschnationalismus, der Juden und Zigeuner nur deshalb mordete, weil sie Juden und Zigeuner waren; und der Slowenen nur deshalb aus Kärnten vertrieb, weil sie Slowenen waren.

Heute gibt es in Kärnten zahlreiche Slowenen, die ihre Kindheit hinter Stacheldraht verbracht haben; in einem Lager, in das sie — aus ihrer Heimat vertrieben — ziehen mußten. Sie haben ihre Kindheit in einem Konzentrationslager verbracht.

Wenn wir Österreicher Opfer des Hitler-Faschismus waren, dann waren und sind die slowenischen Österreicher Opfer besonderer Art; mehr Opfer jedenfalls als die meisten anderen, die „echten“ Österreicher.

Für die Tatsache, daß wir Hitler-Opfer waren, haben wir den Staatsvertrag bekommen. Für die Tatsache, daß unsere slowenischen Mitbürger Opfer besonderer Art waren, werden ihnen noch immer die Rechte vorenthalten, die ihnen der Staatsvertrag garantiert. Politische Moral vom Hause Österreich.

Wir haben den Staatsvertrag. Und der hatte seinen Preis. Die Zahlungen an die Sowjetunion. Und die Zahlungen an die westlichen Erdölgesellschaften. Die Verpflichtung gegenüber den Mächtigen haben wir pünktlich und genau erfüllt. Nur die Verpflichtung gegenüber den Ohnmächtigen sind wir noch immer schuldig. Im dritten Jahrzehnt nach dem Staatsvertrag ist noch immer keine Lösung in Sicht.

Lösung: Das kann doch nur heißen, daß man die Opfer zumindest buchstabengetreu zufriedenstellt. Die Verpflichtungen des Artikels 7 sind an keine Bedingungen geknüpft. Doch die Bundesregierung und alle im Nationalrat vertretenen Parteien stellen jetzt, nach mehr als 20 Jahren grof fahrlässigen Verzuges, Bedingungen: Die Opfer sollen gezählt werden. Im vierten Jahrzehnt nach der Austreibung der Slowenen sollen diese nun beweisen, daß sie es verdienen, den echten Österreichern gleichgestellt zu werden.

Minderheitenfeststellung, Minderheitenzählung, Volkszählung besonderer Art: Alles das ist eine vielfache Schande. Es ist die Schande der SPÖ: Diese Partei, einmal dem Internationalismus verpflichtet, verrät in Kärnten ihre Tradition. Indem sie Toleranz an die Zahl derer knüpft, die man tolerieren will. Indem sie sich als deutschnationale Partei gibt.

Es ist die Schande der ÖVP: Diese Partei, einmal unter Figl und Hurdes stolz darauf, österreichisch — als Antithese zu deutschnational — zu sein, hetzt die Regierungspartei in ein Abenteuer. Die Opposition der Volkspartei gegen das Ortstafelgesetz übertrifft noch den Skandal, der auf die Sozialisten zurückfällt, die — allen Regeln des Rechtsstaates zum Trotz — das von ihnen verabschiedete Ortstafelgesetz nicht anwenden.

Es ist die Schande der FPÖ: Diese Partei zeigt gerade in Kärnten, daß sie nicht liberal ist; daß sie nicht einmal ein Minimum an liberaler Gesinnung aufzubringen bereit ist — denn dieses Minimum heißt Toleranz gegenüber einer Minderheit. Die Schande der FPÖ überrascht freilich am wenigsten.

Es ist die Schande der Republik: Als der Bruch Titos mit Stalin 1948 den Westen für die damals weitgehenden Wünsche Jugoslawiens hellhörig machte, war es die österreichische Regierung, die im Februar 1949 den Gedanken eines Kataloges von Minderheitenrechten im Staatsvertrag ventilierte. Außenminister Gruber wollte damit den guten Willen Österreichs beweisen. Dieser Katalog ist der Artikel 7. Er hat mitgeholfen, daß Österreich den Staatsvertrag erhielt. Kaum hatte man den Vertrag, vergaßen die echten Österreicher den Artikel 7. Der hatte seine Schuldigkeit getan.

Es ist nochmals die Schande der Republik: Als Österreich sich für Südtirol einsetzte, da kam die Regierung, kamen die echten Österreicher nicht auf den Gedanken, die Rechte der deutschsprechenden Südtiroler in der Provinz Bozen von bestimmten Prozentzahlen abhängig zu machen. Zu Recht. Denn die Politik der Italianisierung, Jahrzehnte hindurch mit und ohne direkte Gewalt betrieben, wäre so die Legitimation für eine Schwächung der Minderheit geworden. Doch die Politik der Germanisierung, in Kärnten noch viel länger und ebenso gewaltsam betrieben, erfährt nun die allerhöchste Billigung: Dort, wo der Druck schon zu lange zu stark war, als daß sich eine „relevante“ Minderheit zur slowenischen Sprache bekennt, wird dieser Druck offiziell gebilligt. Indem man die Minderheit ganz einfach für nicht mehr „relevant“ erklärt.

SPÖ und ÖVP als Exekutoren der deutschnationalen Expansion.

Es ist die Schande dessen, was man in Österreich Rechtsstaat nennt: Der Gesetzgeber beschließt ein Gesetz. Doch Exekutive und Justiz stellen fest, daß dieses Gesetz nicht vollziehbar ist. Und die Parlamentsmehrheit läßt sich das gefallen. Und die Opposition applaudiert.

Es ist die Schande dessen, was man in Österreich Demokratie nennt: Der Bundeskanzler und Vorsitzende der Regierungspartei erklärt, die Frage nur in Übereinstimmung mit den Oppositionsparteien lösen zu wollen. Die Parteien erklären, die Frage nur in Übereinstimmung mit ihren Landesorganisationen lösen zu wollen. Weder der Bundeskanzler und Vorsitzende der Regierungspartei noch die Parteien erklären, die Frage nur in Übereinstimmung mit der betroffenen Minderheit lösen zu wollen.

Als der französische Sozialist Guy Mollet 1955 Ministerpräsident wurde, ging er daran, das Algerienproblem in Übereinstimmung mit den Prinzipien der internationalen Solidarität zu lösen. 1956 wurde er in Algier von den Ultras beschimpft und beworfen. Mollet schwenkte um und machte eine Politik der Rechten. Er scheiterte. Und erst de Gaulle konnte das Algerienproblem lösen.

ANTON PELINKA

Als der österreichische Sozialist Bruno Kreisky 1970 Bundeskanzler wurde, ging er daran, das Slowenenproblem in Übereinstimmung mit den Prinzipien der nationalen Toleranz zu lösen. 1972 wurde er in Klagenfurt von den Ultras beschimpft und beworfen. Kreisky schwenkte um und machte eine Politik der Rechten.

Im Gegensatz zu Mollet könnte aber Kreisky „richtig“ liegen. Denn die Slowenen sind eine echte Minderheit. Sie haben nicht den Wind des Antikolonialismus im Rücken. Und Jugoslawien ist kein stabiler Faktor.

Es besteht Grund zu der Annahme, daß man die Kärntner Slowenen tatsächlich ungestraft so behandeln kann, wie sie heute behandelt werden.

Für diejenigen Kärntner aber, die weniger echte Österreicher und mehr wirkliche Demokraten sein wollen, bleibt wohl — kommt es tatsächlich zur Minderheitenzählung — nur eine Alternative. Entweder sie boykottieren die Zählung. Oder aber sie bekennen sich als slowenische Österreicher. Gleichgültig, ob sie ein Wort slowenisch sprechen.

Anton Pelinka je profesor politologije na univerzi v Innsbrucku.

AVSTRIJA:

V 10 letih: konzum se je podvojil

V desetletju 1964—1974 je povprečna avstrijska družina svoje izdatke za konzumno blago zvišala za 210 odstotkov. V ta namen je konec 1974 mesečno porabila 10.253 šilingov. To je zelo veliko, če upoštevamo, da se je blago podražilo le za 64 odstotkov. Osebni dohodki avstrijskega prebivalstva so se torej v tem desetletju vidno povečali.

Avstrijski statistični centralni urad, ki se je pred kratkim predstavil s temi ugotovitvami, je v zadnjih mesecih raziskoval gibanje družinskih izdatkov in njihove tendence med vsemi sloji prebivalstva. Pri tem je dobil potrdilo teze, da izdatki za prehrano v industrijski družbi ne naraščajo skladno z večanjem osebnih dohodkov . V desetletju 1964—1974 so se povprečni družinski izdatki za prehrano zmanjšali od 34,3 odstotka na 26,5 odstotka skupnih izdatkov. Istočasno so se vendar izdatki za stanovanje zvečali od 8,3 na 12,6 odstotka. Podobno so se zvečali izdatki za opremo stanovanj, obleko in obutev ter za promet in pošto. Njihov delež je v vsakem primeru posebej presegel 1974 delež desetih odstotkov.

Toda to še niso vse spremembe v navadi avstrijskih družin pri razdeljevanju svojih izdatkov. Medtem ko so se v omenjenem desetletju izdatki družine za brezalkoholne pijače povečali, so izdatki za alkoholne pijače nazadovali. To verjetno zaradi tega, ker so se medtem izdatki za vzdrževanje motornih vozil zvečali od 7,4 na 9,8 odstotka skupnih izdatkov. Od 9,4 na 12,1 odstotka je narasel tudi delež skupnih izdatkov za prehrano izven doma.

V navedenem poprečju so seveda zapopadene vse razlike v strukturi družinskih izdatkov. Tako n. pr. družine upokojencev v poprečju še vedno porabijo pokojnine. Temu nasproti porabijo

(Dalje na 3. strani)

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA V CELOVCU
vabi na

KONCERT

- v nedeljo, 7. marca 1976, ob 14.30 v Domu glasbe v Celovcu
- in v nedeljo, 14. marca 1976, ob 14.30 v Kongresni dvorani
- (Kongreßhaus) v Beljaku

Spored:

- Slovenske ljudske in umetne pesmi
- Kantata „Jeftejeva prisega" (Simon Gregorčič — P. Hugolin Sattner)

Sodelujejo:

- Graški študentje, vodi: Aleš Schuster
- Izbrani zbor Slovenske gimnazije
- Jakob Petelin-Gallus, vodi: Jožko Kovačič

Solisti: Marica Tischler, sopran; Kristijana Breznik, alt; Janez Kampuš, bariton; Liselotte Kassl, klavir

Povezuje: Dr. Reginald Vospernik

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, pri voditeljih farnih mladin, v pisarni KKZ, (tel. 0 42 22 / 84 3 58) ter eno uro pred koncertom pri blagajni.

OBJAVA

Po odloku Zveznega ministrstva za pouk in prosveto je čas za vpisovanje v

3-LETNO STROKOVNO ŠOLO ZA ŽENSKE POKLICE ŠOLSKIH SESTER V ŠT. JAKOBU V ROŽU
od 6. do 28. februarja 1976.

Sprejete morejo biti učenke, ki so uspešno končale 8. šolsko stopnjo in ki vsaj v govoru delno obvladajo slovenski jezik.
Prijavi za sprejem je treba priložiti spričevalo prvega semestra, rojstni list in domovnico.
Učenke, ki stanujejo v internatu, dobijo ob danih pogojih državno podporo.
Prijave so možne osebno v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov:
Strokovna šola za ženske poklice šolskih sester, St. Peter 25, 9184 St. Jakob.

Vodstvo šole

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1976/77 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 9. do 28. 2. 1976, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.

2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1975/76 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (Erster Klassenzug), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.

3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1976. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.

4. Konec maja 1976 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.

5. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.

6. Za vstop v višje razrede je potreben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnite pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, Ebentaler Str. 14, 9020 Klagenfurt.

ravnatelj
Dr. Pavle Zablatnik

RESOLUCIJA SVETOVNE FEDERALISTIČNE MLADINE O PRAVICAH SLOVENCEV IN HRVATOV V AVSTRIJI

Poleg drugih resolucij, ki jih je Svetovna Federalistična mladina poslala evropskim vladam, je tudi resolucija, odposlana avstrijski vladi. Ta resolucija se glasi:

„Udeleženci evropskega srečanja o regionalni politiki, ki ga je sklicala Svetovna federalistična mladina v Valkenburgu na Holandskem od 8. do 12. decembra 1975 in na katerem so bili prisotni predstavniki federalističnih gibanj, mladinskih organizacij in akcijskih skupin dvanajstih držav, zahtevajo od avstrijske vlade, da izpolni tisti del državne pogodbe, ki se nanaša na jezikovne pravice Slovencev in Hrvatov."

Ob 7. Koroških kulturnih dnevih v Celovcu:

Pozornost gospodarskemu zapostavljanju

(Nadaljevanje s 1. strani)

Gospodarskim in socialnim problemom koroških Slovencev je bil posvečen sobotni dopoldan v 2. sekciji letošnjih Kulturnih dni. Nekaterih oblik gospodarsko-socialnega zapostavljanja koroških Slovencev, o katerih se je doslej le bolj malo govorilo, je nakazal Feliks Wieser. Blaž Singer pa se je lotil ene od tam nakazanih diskriminacij: koroškega centralnega prostora.

Na nekatere oblike diskriminacije koroških Slovencev je opozoril dipl. inž. Feliks Wieser; predvsem je to socialno zapostavljanje, ki ga pa čutijo na Južnem Koroškem tako slovensko kot tudi nemškogovoreči prebivalci. Ker pa sovpada socialno zapostavljanje z nacionalnim, socialna diskriminacija v zavesti ljudi skoraj ne pride do izraza.

Slovenci so zapostavljeni in diskriminirani ne glede na starost, spol in poklic z inštrumenti celotne organizacije družbenega življenja v vseh dejavnostih njihovega življenja: tako glede možnosti zaposlovanja, kot glede izobraževanja in uporabe njihovega jezika v javnem življenju in upravi.

Na Koroškem je zapostavljen vsak tisti prebivalec, ki želi ostati Slovenec in se noče odpovedati svoji kulturi in nacionalni pripadnosti ter se želi kljub temu vključevati kot aktivni člen v normalni tok avstrijskega socialnega, gospodarskega in političnega življenja.

To vsestransko zapostavljanje slovenskega prebivalstva pa je možno tudi zaradi tega, ker so Slovenci izrinjeni iz vseh oblik novih družbenih dejavnosti planiranja razvoja industrijske urbane družbe.

V organih regionalnega planiranja Koroške so zastopani vsi gospodarski, politični in kulturni činitelji koroške družbe. Slovenci pa tam sploh niso zastopani, čeprav slovensko prebivalstvo v tem prostoru Južne Koroške predstavlja posebno etnično skupnost s specifičnimi potezami. To specifičnost bi morala Avstrija po sedmem členu avstrijske državne pogodbe ščititi in varovati pred razkrojem.

Da so koncepti planiranja postali sredstvo za diskriminacijo, se je najbolj izrazito pokazalo pri planiranju in izvedbi spremembe upravne razdelitve Koroške po občinah in pri izvajanju spreminjanja strukture in mreže šol ter opredelitvi koroškega centralnega gospodarskega prostora, iz katerega je po regionalnem prostorskem načrtu izključen pretežni del s Slovenci poseljenega ozemlja Koroške. Zaposlovanje koroških Slovencev v gospodarskih in negospodarskih dejavnostih je močno zavrto zaradi:

a) gospodarska zapostavljanja Južne Koroške;

b) neustreznosti razvoja izobraževalnega sistema in strukture slovenskega in dvojezičnega šolstva;

c) zapostavljanja slovenskega jezika v javnih upravnih službah, ki bi morale po 7. členu avstrijske državne pogodbe poslovati dvojezično.

Ker ni dvojezičnega poslovanja v upravnih javnih službah, na sodiščih, občinah, okrajih, orožniških postajah, prometu in podobnih javnih ustanovah, se v teh službah zaposluje predvsem doseljeno nemško govoreče prebivalstvo. Na Koroškem ni niti ene šole, ki bi pripravljala kadre za dvojezično poslovanje v upravno-administrativnih javnih službah, ki bi morale po določbah 7. člena avstrijske državne pogodbe poslovati dvojezično.

V zadnjih desetih letih so se nemške gimnazije na Koroškem in v Avstriji zdiferencirale v več smeri. Nastala je vrsta novih nemških srednjih šol: upravne, trgovske, administrativne, tehnične in vzgojne narave, medtem ko se Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu po svojem učno-vzgojnem značaju skoraj ni spremenila.

„Koroški Slovenci in centralni prostor" predavatelja inž. Blaža Singerja je bila tema, ki je logično morala slediti Wieserjevim izvajanjem. Singer je spomnil v začetku zlasti na ponovna zagotovila politikov, da bodo z izdatno gospodarsko pomočjo skušali lajšati težave v zaposlitvi in gospodarski strukturi na Južnem Koroškem.

V centralnem prostoru za Koroško, kot so ga načrtovali pristojni uradi, n. pr. ni zastopan okraj Velikovec, kot tudi ne — z izjemami v Rožu — ostalo dvojezično ozemlje.

V letih 1960 do 1972 je bilo z ustanovitvijo družbe za pospeševanje razvojnih območij Koroške naseljenih 110 novih podjetij, od tega 25 na dvojezičnem ozemlju; od teh 25 podjetij pa le četrt dela pretežno za eksport, od vseh 110 skupaj pa vendar 40 odstotkov.

Centralni prostor naj bi bil tisto področje, ki bi bil deležen posebnih podpor in posebnega pospeševanja s ciljem, da bi se tam naselili gospodarski obrati.

Toda kako izgleda ta centralni prostor? Zajema niti četrt koroškega gospodarskega prostora, in sicer v glavnem mestu Celovec, Beljak in Št. Vid, torej tiste kraje, ki so tako že dovolj razviti. Donosi davkov so ravno v teh občinah največji, medtem ko se podeželske občine takih donosov ne morejo hvaliti. „Oblike diskriminacije so se spremenile, tendenca je ostala ista," je pod črto ugovoril predavatelj.

Koroški Slovenci lahko z vso upravičenostjo obtožujemo deželno gospodarsko-socialno politiko do koroških Slovencev na osnovi uradnih dokumentov in statistik. Načrt o centralnem prostoru je naperjen proti gospodarsko-socialnim prizadevanjem koroških Slovencev, da si okrepijo svojo hrbtenico in je proti načelu enakosti tako pri plačevanju davkov kot tudi pri državnih, deželnih in občinskih dotacijah. Ob koncu je predavatelj inž. Singer ponovil svojo tezo, da je gospodarska zakoreninjenost eden najosnovnejših faktorjev za obstoj koroških Slovencev. K temu načelu se je treba priznati, sicer bo vlak razvoja odpeljal brez koroških Slovencev.

V 10 letih: konzum . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

kmečke družine le 28,3 odstotka svojih izdatkov, čeprav štejejo v poprečju 5 članov, medtem ko družine upokojencev štejejo 2,4 člana.

Največ svojega zaslužka porabijo za stanovanje uradniki, ker večinoma živijo v dragih novih stanovanjih. Še večji pa so izdatki za stanovanje na kmetih, ker je večina poslopij starih in ker potrebujejo neprenehne adaptacije. Podobno gre kmetom in upokojencem pri izdatkih za kurjavo, ker so njihova poslopja oz. stanovanja starejšega datuma. (bl)

KOMENTAR

Kulturni dnevi in obveščanje

Že pri dosedanjih Kulturnih dnevih je bilo s strani nemškega koroškega tiska slišati leto za letom pritožbo, zakaj slovenski skripti ne vsebujejo vsaj nemškega povzetka. Avtorji posameznih predavanj bi v takem povzetku nanizali tiste točke, ki se jim zdijo najbolj omembe vredne. Ker potekajo hkrati Kulturni dnevi tudi v več sekcijah, so taki povzetki še bolj potrebni, kajti od nobenega uredništva ni pričakovati, da bi na Kulturne dni poslalo več kot enega časnikarja, — in to morda za dva ali tri dneve.

Letos pa niti slovenskih skriptov ni bilo — z eno samo izjemo. Da so obiskovalci Kulturnih dni ob takšnih okoliščinah dali svojemu razočaranju duška, je bilo pričakovati. Iznenadilo pa je, da tisti odgovorni, ki se poklicno ukvarjajo v slovenskih organizacijah z znanostjo, niso bili prezentni ves čas Kulturnih dni, kar je ugotovil eden od diskutantov.

V taisti znanstveni ustanovi pa so oddali predavatelji svoje rokopise z namenom, da bi le-te razmnožili in jih potem porazdelili navzočim. Eden od sobotnih referatov je bil celo razmnožen dan poprej, vendar ni našel poti med obiskovalce Kulturnih dni. — Eden od predavateljev iz Ljubljane pa je tožil, da je pravočasno oddal svoj rokopis pri tistem institutu, vendar ga niso razmnožili.

Tako Kulturnih dni, od katerih so v prejšnjih letih izšli pomembni impulzi za politično, kulturno in gospodarsko življenje koroških Slovencev in katerim je tisk vedno z živahnim zanimanjem sledil, letos v nemški javnosti ni bilo. Pred nekaj leti so avstrijski dnevniki posvečali Kulturnim dnevom uvodnike, komentarje, diskusije, letos pa sta le dva na Koroškem izhajajoča dnevnika v obliki več ali manj obvezne vaje registrirala to prireditev.

Med koroškimi Slovenci tako že ne preveč skrbno negovano javno obveščanje je ob letošnjih Kulturnih dnevih doseglo absolutno najnižjo točko. To se je začelo s tem, da je pristojna ustanova razposlala uredništvom nemških listov slovenska vabila, na katerih ni bil zapisan niti en sam stavek v nemščini. Urednik takšnega lista se lahko še tako zanima za Kulturne dni: če ne zna brati slovensko, si ne more pomagati. Nadaljevalo se je s prepozno objavljenim sporedom.

Nakazati te pomanjkljivosti, ki so jih obiskovalci Kulturnih dni z več ali manj glasno nejevoljo morali vzeti na znanje, je dolžnost časopisa in je tudi v interesu nadaljnjega obstoja Koroških kulturnih dni. Kajti ni bila kriva le olimpiada, da je bilo na otvoritvi navzočih le 93 oseb (ob tem času ni bila na sporedu nobena športna prireditev, ki bi bila važna za avstrijske patriote). V ostalem pa se je na Kulturnih dnevih, predvsem pri diskusijah, širila frustracija . . .

Ob otvoritvi je bilo povedano, da so to bili zadnji Kulturni dnevi v sedanji obliki. Kakšna naj bi bila nova, še ni docela jasno. Potrebna bo širša diskusija tako o dosedanjih kot tudi o prihodnjih Kulturnih dnevih.

Ker je na letošnjih pešala predvsem informacija: kaj bi bilo, če bi proglasili kot osrednjo temo naslednjih Kulturnih dni: koroški Slovenci in obveščevanje.

- florijan sablatschan -

Dr. Travnik odšel v pokoj

2. februarja je zdaleč in povsod znani medicinalni svétnik dr. Valentin Travnik šel v pokoj. Za mnoge ljudi, ki so ga poznali, je bil izredno dober in očetovski prijatelj ter je postal mnogim s svojo ljubeznivostjo prijatelj in pomočnik. Čeprav so tudi mnogi Boroveljčani o njem širili nepravilne govorice, bi se morali taisti ljudje sprva trkati na lastne prsi ter pometati pred lastnim pragom. Predvsem za stare in bolehne ljudi je imel dr. Travnik zelo tankočutno srce, bil je aktiven in pripravljen pomagati ter jih je zopet spravil pokonci. Sodeloval je tudi v slovenskem prosvetnem društvu, kjer je bil včlanjen. Naj mu bo še dolgo namenjen zasluženi pokoj!

ŠT. ILJ

Pretekli petek je bil pogreb 47-letnega Hanzija Zinglerja, pd. Šolarja. Nepregledna množica ga je spremljala k zadnjemu počitku. Bil je priden kmet, steber domače hiše, opora staršev, žene in otrok. Prezgodaj je bil odpoklican s tega sveta, kratka, a težka bolezen, ki jo je s potrpežljivostjo prenašal, je povzročila nepričakovano hitro smrt; prizadela ni le družino in domače, ampak ves Št. Ilj in okolico.

Obrede je opravil domači župnik Petričič, ki je v svojem nagrobnem nagovoru poudaril predvsem vernost pokojnega, ki je prejel še pred smrtjo zakramente. Družini velja iskreno sožalje!

BILČOVS

Potrdilo velike aktivnosti nekega društva ne pomeni samo veliko število prireditev na leto, temveč tudi, da ima to društvo dosti mladih sodelavcev. Oba pogoja — veliko prireditev in mlade sodelavce najdemo pri prosvetnem društvu „Bilka“ v Bilčovsu.

V nedeljo, 1. 2. 1976, je vabilo društvo popoldne in zvečer na veseloigro „Srečka“. Vsi igralci in režiser Rupert Reichman, ki je tudi predsednik društva, pridejo iz mladih vrst društva.

Čeprav, razen Katice Krušic, še niso imeli veliko priložnosti, da bi prikazali svoje znanje na odrskih deskah, so zelo živo prikazali prvi večji konflikt mladega zakonskega para in prilizovanje sorodnikov, ko mladi mož zadene s srečko 5 milijonov šilingov.

Družinsko življenje ob burji in soncu sta Katica in Gusti Zablatnik, ki sta igrala zakonca, zna zelo dobro prikazati. Odlično je posrečilo tudi Gerhardu Kropniku igrati starca, prijatelja družine.

Po dveh nastopih na domačem odru bi bilo vsekakor prav, če bi se s to dobro naštudirano igro pokazali tudi še kje drugod.

SPD „Danica“ v Št. Ilju in Slov. Plajberku

V nedeljo je gostovalo v Št. Ilju ter v Slovenjem Plajberku SPD Danica s spevoigro „Vasovalci“ ter trio Korotan z izbranim sporedom. Številni gledalci, ki so napolnili v Št. Ilju farno dvorano, so z navdušenjem sledili predstavi, ki je bila okusno prirejena ter izvrstno podana, predvsem solisti so znali prepričati. Vsi igralci so odlično obvladali svoje vloge, čeprav so bile zahtevne. Kajti taka spevoigra zahteva poleg dobrega pevca tudi dobrega igralca.

Drugi del prireditve pa je oblikoval trio Korotan pod vodstvom Hanzija Kežarja z izbranim sporedom, ki so ga tudi odlično podali, tako da je bila publika vseskozi zadovoljna, ter tudi ni štedila z aplavzi. Pevci so morali po tako viharnem ploskanju ponoviti oz. dodati več točk. Vsekakor je bila ta prireditev za Št. Ilj lep kulturni užitek. Zahvala velja prireditelju, Katoliški prosveti, nadalje župniku Petričiču za pozdrav ter za farno dvorano, seveda pa v prvi vrsti šentvidskim pevcem, ki so s to prireditvijo dokazali, da spadajo med najboljše slovenske koroške ansamble.

Prav tako v polni dvorani pa je „Danica“ nastopila z istim sporedom zvečer v Slovenjem Plajberku pri Foltu. Predsednik prireditelja SPD Vrtača dipl. inž. Feliks Wieser je mogel pozdraviti tudi predsednika SPZ Hanzija Weisa, občinskega odbornika Feliksa Wieserja-Šašelna in druge. Po prireditvi so pevci in prireditelji še dalj časa ostali skupaj v prijetni družbi.

Gospodarski seminar v Tinjah

Dom v Tinjah, ki je leta 1974 na osnovi vrste predavanj izdal in založil brošuro „Gospodarsko-socialni problemi koroških Slovencev“ je lani nadaljeval s svojimi prispevki k raziskovanju in reševanju teh problemov. Tudi v letošnji zimi je ostal tej tradiciji zvest. V začetku januarja se je s seminarjem „Ali ima kmet še bodočnost?“ lotil pereče tematike. Odziv prijateljev doma na povabilo k udeležbi in sodelovanju pri tem seminarju je bil zelo zadovoljiv.

V soboto, 14. februarja 1976, od 8.30 do 16.30 bo Dom v Tinjah priredil nadaljnji seminar pod naslovom „Gospodarsko socialni problemi dvojezičnega ozemlja iz stališča poklicnih zastopstev“, pri katerem bodo s svojimi statementi sodelovali referenti trgovske zbornice (dipl. trg. Harald Scheucher), delavske zbornice (sekr. Wilhelm Bramer), kmetijske zbornice (dipl. inž. dr. Friedrich Maierhofer) in zveze rajfeiznovk (dir. dipl. inž. Josef Maierhofer). Vodja seminarja bo inž. Blaž Singer, vodja razgovorov pa dipl. inž. dr. Franc Gröblacher.

Diskusija, ki bo sledila izvajanjem referentov bo zanimiva za vsakogar. Poleg slovenskih podjetnikov, delojemalcev in kmetov bo ta seminar še posebno koristen za predstavnike v naših narodnih organizacijah, za izvoljene mandatarje v občinskih in drugih zastopstvih, pa tudi za slovensko učiteljstvo in sploh izobraženstvo, ki se zaveda svoje naloge, da seznanja mladino z gospodarsko socialnimi problemi območja, kjer živi in dorašča.

ČESTITAMO!

Valentin Kapus, krojaški mojster v Bilčovsu, je te dni praznoval svojo 65-letnico. Jubilant je znan kot dolgoletni kulturni delavec: vodi pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva Bilka, poleg tega pa še cerkveni pevski zbor. Številnim čestitkam se pridružujeta tudi NSKS in „nt“ z željo, da bi Valentin Kapus še v prihodnje oplajal pevsko dogajanje v Bilčovsu!

Poročila sta se Rajmund Müller, železničar iz Doba ter Monika Czotscher, nameščenka iz Pliberka. Poroka je bila v Dobu, vezal pa ju je prefekt Tone Opetnik. Mlademu paru (ženin je sodeloval pri Odru 73 ter pri pliberški farni mladini) iskreno čestitamo!

Mnenja h Kulturnim dnevom

Za njih mnenje o letošnjih Kulturnih dnevih smo povprašali nekaj obiskovalcev:

Dr. Erih Prunč, univerzitetni asistent: manjkale so vse servisne službe, ki so potrebne za tako obsežno prireditev, nadalje tiskovna služba, razmnoževanje. Za časa Kulturnih dni morajo biti organizatorjem na razpolago v organizacijah nastavljene pisarniške pomoči. — Kljub organizacijskem odboru so kompetence nejasne. Treba bo delo tudi bolj ekonomsko razdeliti.

Olga Vouk, predsednica KDZ: Osebno so mi posamezni predavatelji oz. njihova izvajanja ugajali. Bilo je premalo dijakov, študentarije. Zakaj, ne vem. Je bila kriva oblika, termin? Premalo je bilo tudi skriptov.

Mirko Kert, učitelj: Kulturni dnevi so nudili možnost nadaljne informacije. Predavatelji so bili strokovno na višku, nad stvarmi, razgledani. Večkrat jim diskutanti niso mogli slediti, tudi zaradi pomanjkanja skriptov. Škoda takih Kulturnih dni. Treba bo več analitičnega dela po organizacijah, napraviti se mora bilanca, kaj se je na Kulturnih dnevih doseglo in kaj ne. Po tej bilanci se mora potem delati naprej. Vendar tisti, ki so od organizatorjev do zdaj in letos delali, zaslužijo polno zahvalo in priznanje.

Dr. Franci Zwitter, predsednik ZSO: Manjkala je osrednja tema, tenor. Tudi so bili referati bolj ad hoc pripravljeni. Tudi čas bi bil ob Božiču bolj ugoden, to se je videlo na obiskovalcih. ZSO bo napravila točno analizo in po njej dala tem dnevom novo obliko. Izkazalo se je, da je dosedanja oblika preživeta. Najti moramo tudi ven iz geta do naroda-soseda.

Lutkarji na Primorskem

Lutkarji KDZ so na povabilo Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici gostovali med 6. in 8. februarjem na Goriškem s svojo igro „Meh za smeh“. Po dolgi vožnji so imeli že kar isti dan dva nastopa. Tu se je pokazalo, da je pismena slovenska beseda italijanskim Slovencem — gledano zdaj na mladino — bližja kot našim koroškim otrokom.

Vsega skupaj so lutkarji Koroške dijaške zveze nastopili kar 6-krat — v Števerjanu, Štandrežu, Doberdobu, Krminu, ter v Gorici sami 2-krat.

Organizatorji so bili z lutkarji zelo zadovoljni in veseli, da so otrokom posredovali nekaj trenutkov sreče in zadovoljstva.

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

Komedija v Vogrčah

V tem predpustnem času so oglasne deske in lesene stene prenapolnjene. V raznih barvah vabijo in kričijo plakati na ples. „Ball“ vseh vrst in društev in gostilničarjev, ki hočejo ljudem nuditi zabavo, predvsem pa jim izvabiti denar, ki je sveta vladar.

Farna mladina hoče ljudem postreči z drugo zabavo, ki je mnogo cenejša, pa jim prinaša smeh in pošteno veselje, po katerem ne boli glava. Zato je pripravila šaljiv prizor „Zguba pred sodnikom“ in burko „Teta na konju“. Burko je napisal Anglež T. Horst in so jo igrali že mnogi poklicni in amaterski odri, tudi na Koroškem. Vsebinsko je zelo podobna burki „Karlijeva teta“ (Charleys Tante), katero je o Božiču prinesla avstrijska televizija in je teto igral slavni komik Heinz Rühmann.

Že prejšnje igre Farne mladine so pokazale, da ima tudi ona svoje „Rühmanne“, ki nas znajo krasno zabavati. Posebno Štefej Enzi, v tej igri je zopet mojstrsko prikazal oficirskega sluga Čičigoja. Poročnika Kika, ki je hotel rešiti tovariša Staniča iz nesreče in je zato prevzel vlogo tete iz Argentine, je izvrstno podal Maks Prutej. Tratnikov Rudi je znal v svoji vlogi pokazati oficirsko dostojanstvo, obenem pa ponižano domišljavost in častihlepje. Stanič Šulnovega Jozija je bil ljubezensko nežen in trpeč. Častitljivo damo Berlotovo je z igralskim talentom pokazala Trapičeva Erika, ki je bila prvič na odru, prav tako hčerka Lidija Lubasove Marice. Teto na konju je cowboysko moško oblikovala Voglnova Micka. Vse je treba pohvaliti tudi za dobro znanje vlog, da je bila igra živahna, tekoča. Povsod je vzbudila veliko prisrčnega smeha.

Šaljivko „Zguba pred sodnikom“, na Koroškem prvič uprizorjeno, sta z uspehom in izvirnostjo podala Rogačev Hanzej kot sodnik in Voglov Lojz kot obtoženec Zguba. Tudi v zadnjem je nekaj rühmannovskega.

DRUŽABNI VEČER

Prireditelj: Kulturno društvo „Jepa-Baško jezero“
Kraj: Ledince, gostilna Rauš
Čas: sobota, 21. 2., ob 20. uri

„LUMPACIJ VAGABUND“

veseloigra, gostujejo igralci z Radiš
Prireditelj: SPD Borovlje
Kraj: pri Cingelcu na Trati
Čas: nedelja, 29. 2., ob 14.30

„JEPPE S HRIBA“

veseloigra, nastopajo domači igralci
Prireditelj: SPD „Rož“
Kraj: Št. Jakob, farna dvorana
Čas: nedelja, 15. 2., ob 19.30
Po igri: prosta zabava s plesom

PLES SPD „DANICA“

Kraj: Št. Primož, pri Voglu
Čas: sobota, 21. 2., ob 19.30
Igrajo: „Fantje s Podjune“

GEORGE DANDIN

veseloigra, gostuje mladina iz Železne Kaple
Kraj: farna dvorana v Selah
Čas: nedelja, 22. 2., ob 13.30
Kraj: Pliberk, farna dvorana
Čas: nedelja, 22. 2., ob 19.30

spd »zvezda« v hodišah vabi na

hodiški PLES

ki bo v soboto, 21. feb. 76
ob 19. uri pri čimžarju v dvorcu
nastopata: tamburaški ansambel iz hodiš
mešani zbor
št. jakob v rožu
igra: ansambel »dobri znanci«

3. MLADINSKI PLES

Kraj: hotel Antonič na Reki
Čas: nedelja, 22. februarja, ob 20. uri.

Opomba: Zadnjič smo pomotoma zapisali, da je prireditelj SPD „Rož“

OTROŠKI DAN

bo na praznik sv. Jožefa, 19. marca 1976, v PLIBERKU. - Prosimo vse, ki vodijo otroške skupine, da naznanijo svojo udeležbo pri otroškem dnevu Katoliški mladini v Celovcu, Viktringer Ring 26, do 1. marca 1976.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA V CELOVCU

organizira obisk drame Prežihovega Voranca

PERNJAKOVI

v četrtek, 26. februarja 1976, ob 19.30 v šentjakobskem gledališču (Mestni dom) v Ljubljani.

Avtopodjetje Sienčnik vozi:
iz **Dobrle vasi** (Sienčnik) ob 16. uri
in **iz Celovca** (Mohorjeva) ob 16.30

Prevoz in vstopnina: šil 100.—
Prijave sprejema:
Krščanska kulturna zveza v Celovcu, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec, tel. 0 42 22 / 8 43 58
Zadnji rok prijave:
Ponedeljek, 23. februarja 1976

ZAHVALA

Vsem, ki so v tako velikem številu spremili našega rajnega brata in svaka

Šimana Ogrisa

pd. Adelna

na zadnji poti na pokopališče Žihpolje in mu tako izkazali zadnjo čast, se iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala velja kotmirškim cerkvenim pevcem, ki so z ubranim petjem olepšali pogrebne slovesnosti, župniku Dušanu Česnu za nagovor ter pogrebcem.

Blagega bomo ohranili v častnem spominu.

Žalujoči:
Franci in **Štefej,** brata
Barbi, svakinja

7. Koroški kulturni dnevi: od vsega nekaj

Ker se z avstrijske strani vedno zopet argumentira, naj Jugoslavija da manjšinam v lastni državi isto, kot zahteva za Koroško, je bil zanimiv sklop predavanj o položaju drugih manjšin, zlasti v Sloveniji na ozemlju v Prekmurju, kjer živi madžarska manjšina. Gre se za občini Murska Sobota ter Lendava, kjer so našteli blizu 10.000 Madžarov, vendar njihove pravice niso odvisne od izida štetja kakršne koli vrste.

Za uveljavitev pristnega bilingvizma, ki pogojuje enakopravnost narodov in narodnosti, je posebno pomembno določilo ustave SR Slovenije, po katerem je na območju, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki madžarske narodnosti, madžarski jezik enakopraven s slovenskim jezikom. To načelo je podrobneje obdelano v zakonih o kazenskem, pravdnem in upravnem postopku, v zakonu o sodiščih, predvsem pa v občinskih statutih. To načelo praktično pomeni, da sta na narodnostno mešanem območju pri vseh postopkih oba jezika uradna jezika; v upravnih in pravosodnih organih se že v veliki meri izvaja. Podvzeti so ukrepi za še širše uveljavljanje tega načela tako znotraj institucij, ki dvojezično poslovanje že izvajajo, kakor tudi v tistih institucijah, ki ga doslej še niso izvajale. Pismeni in ustni del postopka se pred temi organi vodita v obeh jezikih. Dvojezični so tudi žigi in formularji. Na delovna mesta, kjer delavci prihajajo v stik z občani madžarske narodnosti, pa se lahko sprejmejo le taki, ki obvladajo oba jezika.

Dvojezično vzdušje pogojuje tudi zunanji videz dvojezičnega območja. Tako vzdušje se izraža v dvojezičnosti vseh javnih napisov, pa tudi v enakopravnem videzu napisa v enem in v drugem jeziku.

V SR Sloveniji je na narodnostno mešanem območju, poseljenem s Slovenci in Madžari, uvedeno dvojezično šolstvo.

Za razvoj vzgoje in izobraževanja, usposabljanja kadrov, tiska in drugih sredstev javnega obveščanja ter za razvoj drugih oblik kulturno prosvetne dejavnosti madžarske narodnosti, kar je pomembno za uresničevanje položaja in pravic narodnosti, skrbi v smislu določil ustava SR Slovenije, ki v ta namen zagotavlja tudi potrebno pomoč. Madžarska narodnostna skupnost ima svoj tednik Népujság, ki je financiran iz republiške dotacije, nadalje ima lasten radijski program v materinščini pri radiu Murska Sobota.

Za potrebe razvijanja madžarskega jezika in kulture je v okvir celotnega samoupravnega mehanizma vtkana samoupravna interesna skupnost za prosveto in kulturo madžarske narodnosti, ki jo vodijo izključno pripadniki madžarske narodnosti.

Albina Lük pa je predavala še posebej o manjšinskem šolstvu v Prekmurju, Sergej Lipovec pa o rezultatih posveta o slovenskem šolstvu v Italiji.

V drugi sekciji je istočasno obravnaval Teodor Domej slovensko narodnoprerodno misel na Koroškem do leta 1848, Štefan Pinter pa je govoril o Matiji Majarju-Ziljskemu.

V spored Kulturnih dni je letos bila integrirana tudi tradicionalna Prešernova proslava SPZ.

Edino predavanje letošnjih Kulturnih dni, kjer je bil v uporabi tudi nazorni material, je bil osnutek za diskusijo o vplivu izvenjezikovnih dejavnikov na koroško govorno situacijo. Navzoče je z njim seznanil dr. Erik Prunč, asistent na graški slavistiki, trenutno dela na projektu, kako inventarizirati jezikovno blago slovenskih govorov na Koroškem. V sodelovanje z ustreznimi znanstvenimi institucijami v Sloveniji in Avstriji ter ob podpori avstrijske akademije znanosti in umetnosti ter raziskovalnega sklada konference avstrijskih rektorjev bodo skušali zajeti tudi razne oblike pogovornega in knjižnega jezika na Koroškem, izhajajoč iz spoznanja, da imajo slovenska narečja na Koroškem razmeroma veliko arhaizmov, to pa zlasti zaradi tega, ker teh dialektov še niso prekrile novotarije centralnih prostorov. V takem pa Slovenci ne živimo.

Na podlagi edinega razpoložljivega skripta teh Kulturnih dni ter s pomočjo magnetofonskih zapisov je predavatelj skušal prikazati razne mehanizme, ki vplivajo na pogovorno situacijo, na kontekst posameznih jezikovnih znakov (domvinska zvestoba in domovinska zvestoba n. pr. nista nujno eno in isto).

Iz svojih izkušenj je Prunč omenil, da ni našel govorca, ki bi absolutno pripadal tipu diglosije, ampak do nekatere mere vsi razumejo oz. uporabljajo knjižni jezik.

Vindišarsko teorijo (ali teorijo o diglosiji na Koroškem) je Prunč označil kot represivno ideologijo vladajočega meščanskega razreda na Koroškem, ki onemogoča pripadnikom slovenske narodne skupnosti enakopravno uveljavljanje v procesu demokratizacije in oblikovanju družbenih razmer.

S pomočjo te ideologije je meščanski razred na Koroškem razvil vrsto represivnih mehanizmov proti vsem, ki prebijajo ta sistem diglosije.

Uvodni referat je imel akademik prof. Bratko Kreft ob 100-letnici rojstva Ivana Cankarja. Dejal je, da si besednega umetnika Cankarja ne moremo predstavljati brez političnega delavca Cankarja. Tone Zorn se je lotil vprašanja kulturne avtonomije koroških Slovencev po prvi svetovni vojni. Na podlagi citatov iz takratnega socialističnega „Arbeiterwille" je bilo razvidno, da je takratni manjšini naklonjeni stil poročevanja v socialističnih glasilih dandanes že izumrl. Meščanske stranke so smatrale kulturno avtonomijo kot taktični manever socialdemokratov, zato so prevzele gesla iz koroškega obrambnega boja.

Veliko število obiskovalcev je sledilo v soboto predavanju prof. Antona Trstenjaka o sekularizaciji družbe. Dr. Vinko Zwitter pa je govoril o narodu in narodnosti.

Že prof. Zorn je opozoril na posvetovanje avstrijskih zgodovinarjev, ki bo maja letos v Celovcu. Ob predavanju prof. Grafenauerja o kontinuiteti tez o slovenski zgodovini v zadnjih 60 letih pa je to vprašanje bilo deležno tudi širše diskusije. Tako je prof. Grafenauer dejal, da se je zgodovinska Carinthia s ponatisi iz nemškonacionalnega lista Kärntner Landsmannschaft sama degradirala iz znanstvenega v političen list. Prof. Fran Zwitter pa je na tozadevno vprašanje odgovoril, da je bil povabljen na to zborovanje zgodovinarjev kot predavatelj, pač pa je odklonil. Ton polemike šefa deželnega arhiva Neumanna namreč ne dopušča stvarne razprave. Vsak znanstvenik naj bo pripravljen revidirati svoje mnenje, če pridejo na dan novi dokazi za nasprotno teorijo.

„Die Unke" ni več podtalno glasilo

Po več kot dveletnem premoru leži pred nami nova številka kulturne revije UNKE, sedma po vrsti.

V opremi še elementarno, po vsebini pa pestro, aktualno in po svoje zanimivo revijo je izdal Josef Uhl. Svoje prispevke priobčujejo bolj ali manj znani koroški nemški avtorji kot so Humbert Fink, Engelbert Obernoster, dr. Anton Leiler, Peter Kersche, dr. Heinz Zechman, Horst-Dieter Sihler, Wilhelm Rudnigger, Johannes Lindner in ne nazadnje dr. Hellwig Valentin, katerega prispevek posega na področje manjšinske problematike na Koroškem. Na treh straneh govori pod naslovom „Als Internationalist im Nationalitätenstreit" o težavah nemško govorečega Korošca, v katere zaide, če želi zagovarjati ustavne pravice manjšine, odnosno, če se želi solidarizirati z bojem slovenske narodne skupnosti proti zapostavljanju na vseh področjih.

Dr. Valentin, sedanji tiskovni referent deželne vlade in član odbora galerije Hildebrand v Celovcu, je torej, kot javni družbeni in kulturni delavec s položajem slovenske manjšine dokaj dobro seznanjen. Kot že naslov njegovega prispevka pove, piše dr. Valentin o koroški delitvi v dva nacionalna tabora — slovenskega in nemškega, akcijskega prostora med njima še ni. Avtor podrobneje ocenjuje tudi politične korake manjšine, še posebno dogodke okoli zadnjih deželnozborskih volitev, kandidature KEL — Koroške enotne liste in politični vakuum po njih.

Kritizira ne samo nemško nestrpnost in denunciranje demonstrantov solidarnostne akcije leta 1973 s strani nemških nacionalistov, ampak opozarja tudi na premalo poglobljeno volilno strategijo KEL, še posebej na neupravičen, skoraj užaljen umik po volitvah, na izolacijo kandidata in volilcev, ki so podprli ta poskus politične uveljavitve slovenske narodne skupnosti. Dr. Valentin pravilno ugotavlja, da je večina angažiranih Koroščev svetovno-nazorsko opredeljena in s tem že tudi vezana na politične stranke, tako, da je malo verjetnosti za njihovo pritegnitev v novo, ideološko še nedefinirano grupo.

Seveda pa stvar le ni tako preprosta in že v naprej rešena, kot jo vidi dr. Valentin, ko pravi: Na jasnem si moramo biti, da je preveč preprosto in dolgoročno nesprejemljivo deliti Korošce na Nemce in Slovence. Če že mora biti razmejitev, potem v tiste, ki so ne glede na narodno pripadnost za nadaljnji družbeni razvoj v naprednem demokratičnem smislu in v tiste, ki tega nočejo.

To stališče, čeprav zveni zelo zapeljivo, je za pripadnika katere koli narodne skupnosti nesprejemljivo. Svojega jezika, narodne kulture, pripadnosti narodov vendar ni mogoče zavreči in zanikati.

Ravno zaradi tega je v demokraciji pričakovati popolno enakopravnost večinske in manjšinske narodne skupnosti, pričakovati, da država jamči pravice in položaj slovenske manjšine v vseh oblikah družbenega razvoja, tako glede jezika kot prostora kjer prebiva.

LEV DETELA: (20. nadaljevanje)

Koroški pesniki in pisatelji

Posebno važna je Polanškova dolga novela ONKRAJ MOSTU, ki se godi med nemško okupacijo leta 1944 v Kranju. V grozotni vojni okvir je v tem sicer patetičnem in nekoliko sentimentalnem tekstu Polanšek na spreten način vpletel ljubezensko zgodbo med slovenskim dekletom in nemškim vojakom — Čehom. V ta osnovni okvir je Polanšek vtkal še druge stranske zgodbe in znal mojstrsko prikazati turobno vojno ozračje, ki pa jo presenetljivo prebija sproščena, le lepo videča ljubezen dveh mladih ljudi v sončnem gorenjskem poletju. V to novelo je Polanšek vpletel verjetno še posebno veliko avtobiografskih motivov, saj je bil tudi sam med vojno na kranjskem učiteljišču. Posebno v tem tekstu se je avtorju jezik sproščeno razpletel in velikokrat prelil v pravo podoživeto lirsko pesem o ljubezni in prekrasni naravi.

Na ta način je Polanšek razodel tudi svojo FILOZOFSKO MISEL, ki je prav v tem, da je treba najti vojni protiutež in jo premagal in prerasti s čisto ljubeznijo.

Tudi v tem tekstu prikazuje Polanšek vojne dogodke in strukturo nemških okupacijskih sil OBJEKTIVNO. Za njega vsi nemški vojaki niso enaki, temveč jih prikazuje DIFERENCIRANO, tu in tam najde mnogo slabih, odkrije pa tudi dobre in plemenite ljudi. Poseben avtorjev pristop k vojni problematiki podčrtuje še dejstvo, da najde med vojaki nemških vojnih sil mnoge, ki so jih v vojsko nasilno rekrutirali in ki niso Nemci: to so na primer češki glavni junak v pričujoči noveli ONKRAJ MOSTU ali pa vojak Šiman iz črtice VOJAK IN OTROK, ki je slovenskega rodu. Poleg tega kaže Polanšek določene kritične pomisleke do svojih oblastnikov med samimi nemškimi vojaki in citira različne anekdote, ki so svoje dni krožile po tretjem rajhu in kritizirale tedanje vodilne ljudi.

Istočasno vnaša pisatelj v svoj tekst primere slovenskega ponosa, ki ga zna prikazati celo na ljubezenski zgodbi med obema mladima človekoma:

... VEŠ KAJ, HENRIK, kar dolgo se že poznava, pa se nisva bila ...

On pričakuje, da ga bo v tem hipu povabila na svoj dom.

... Kje ne bi še bila?

... Na grobu našega velikega Prešerna!

Njen glas je slavnosten. S takim zanosom govori lepotica o največjem slovenskem pesniku, da tudi Henrika veličastno prevzame. V dekletovih očeh zasije vsa tista lepota Kranjčanke, Kranjice, Slovenke, ki jo je povzdignil veliki poet v svoji Zdravljici s kitico: „Bog živi, vas Slovenke, prelepe žlahtne rožice! Ni take je mladenke, ko naše je krvi dekle ... "

... Kako prideš prav danes na to lepo misel? Gotovo si slutila, da sem ravnokar toliko premišljeval o tem vašem geniju? ....Veš, stal sem gori v mestu v Schillerjevi ulici in gledal spominsko ploščo na Prešernovi smrtni hiši ...

... V petih letih bo že osmega februarja stoletnica njegove smrti! Tedaj bo gotovo že drugače na svetu. Boljše. Ne bo več vojne. Mir bo. Ljudje si bodo nazdravljali kakor je želel tudi Prešeren: Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, / da, koder sonce hodi / prepir iz sveta bo pregnan. Da rojak prost bo vsak / ne vrag, le sosed bo mejak!

Recitirala je s takim notranjim žarom, kot bi hotela premagati z besedo in ognjem vso zlobo in krivico teh vojnih dni leta 1944!

... Ne vrag, le sosed bo mejak! ... ponavlja Henrik zamišljeno.

To lepo humanistično čustvo vsestranskega človeškega bratstva druži pisatelj z nežno in čustveno ljubezensko zgodbo v prelepi kranjski pokrajini, po drugi strani pa se s to nežno zgodbo podaja v svet groze, vojne in umiranja. Tudi v to pesem ljubezni vdira nekaj težkega, bridkega in tragičnega. Vojne grozote raztrgajo ljubezensko povezavo obeh mladih ljudi. Čez leta obišče nekdanji nemški vojak — Čeh, Kranj in obuja otožne bridkolepe spomine, dekleta pa ni več, tragično je umrlo.

Polanšek je v tej novi knjigi natisnil še dve svoji pripovedi. Prva se imenuje LASTNO BIVALIŠČE in prikazuje srečo in nesrečo preprostega kmečkega dekleta — nezakonske matere. Na usodi njenega sina in nje kaže Polanšek križev pot socialno ogroženih in zapostavljenih ljudi, po drugi strani pa zrcali na primeru sina tudi njihovo duhovno prebujenje, ki se izvrši v času nacistične okupacije in da življenju in ljudem nov pomen, namen in novo upanje v boljši čas!

Še bolj se ta pisateljeva misel o boljšem novem življenju kaže v zadnjem tekstu VELIKE SANJE MALEGA ČLOVEKA, ki je dal vsej zbirki ime. V tem tekstu prikazuje Polanšek duhovno pot slovenskega koroškega človeka v možno osvoboditev izpod nacističnega jarma.

Vsi Polanškovi teksti se berejo tekoče in gladko. Jezik je sicer nekoliko staromoden, vendar pa je dosledno izpeljan in dognan. Iz vseh Polanškovih tekstov govori stiska preprostih ljudi. Avtor stoji na njihovi strani, v imenu humanizma jih brani z ljubečo roko. Iz knjige veje tudi tragična podoba časa. Vendar avtor upa v lepšo bodočnost. Prav tako je zanimiva koroška in celovška atmosfera, ki lahko tudi nekoroškemu bralcu marsikaj razodene in osvetli. Polanšek nam je podaril lepo knjigo, ki ji želimo veliko pazljivih bralcev.

(Dalje prihodnjič

RADIO CELOVEC
SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 15. 2.: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 16. 2.: 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Zborovska glasba.

TOREK, 17. 2.: 09.30—10.00 Narodnozabavna glasba — 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 18. 2.: 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Minute z... — Iz koroške literarne delavnice: Pesmi A. Kokota.

ČETRTEK, 19. 2.: 13.45—14.45 Celovški radijski dnevnik — Domači ansambli — Današnja književnost v nemškem jeziku (9.): Erwin Jäckle in Hubert Fichte.

PETEK, 20. 2.: 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 21. 2.: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA
1. PROGRAM

NEDELJA, 15. februarja: 12.55—15.15 Evrovizija iz Bergisla: skakanje 90 m — 15.15 Imate danes čas zame? Šov z Michaelom Schanze — 16.25—18.00 Evrovizija iz olimpijske hale — letanje za ogled — 18.00—19.30 Evrovizija iz Innsbrucka: generalni povzetek olimpijskih iger — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 Evrovizija iz olimpijske hale — zaključno slavje olimpijskih iger — 21.00 Tatort — 22.20 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 16. februarja: 17.55 Lahko noč za otroke — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.05 Onidin-linija — 21.55 Poročila in šport.

TOREK, 17. februarja: 17.55 Lahko noč za otroke — 18.00 Lepa Marijana — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kaj sem jaz? — 20.50 Obzorja — 21.35 Pustolovščine hrabrega vojaka Švejka — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 18. februarja: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — kmečka zavarovalnica — 10.00 Šolska televizija: nepoznano sosedstvo — 10.30 Koralasta čer — 17.00 Križasti klobuk — 17.25 Rdeči avtobus — ponovitev — 17.55 Lahko noč za otroke — 18.00 Vsi moji dragi — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Mr. Clissold bo adoptiran — 20.50 Panorama — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 19. februarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Telepoklic — organizacija biroja — 10.00 Šolska televizija: obraz stoletij — 10.30 Rosie — 17.30 Am, dam, des — ponovitev — 17.55 Lahko noč za otroke — 18.00 Follyfoot-farma — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Umetni ogenj — 21.55 Poročila in šport.

PETEK, 20. februarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Kot gost pri Carry Hauser — 10.00 Šolska televizija — arheološke najdbe v LR Kitajski — 10.30 Mož brez strahu — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Lahko noč za otroke — 18.00 V 80 dneh okoli sveta — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Peter Voss — milijonski tat — 20.55 „Klösterreich" — 21.55 Jokajte za prekletimi — 23.40 Poročila in šport.

SOBOTA, 21. februarja: 14.35 Koncertna ura — 15.45 Angel s trompeto — 17.00 Gradbišče — 17.30 Black Beauty — 17.55 Lahko noč za otroke — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Dober večer reče Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko-aktualno — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Dalli, Dalli — 21.50 Šport — 22.10 Streljaj, dokler moreš — 23.50 Poročila.

TV AVSTRIJA
2. PROGRAM

NEDELJA, 15. februarja: 16.30 Oddaja z mišjo — 17.00 Živalski leksikon — 17.30 Wickie in močni možje — 17.55 Lahko noč za otroke — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 K svidenju: paradiž samcev — 20.00 Zgodbe s podeželja — 21.00 Spoznate melodijo? — 21.45 Čas v sliki 2 in kultura.

PONEDELJEK, 16. februarja: 17.55 Kaj je pisava? — 18.25 Angleščina za začetnike — 19.00 Dediščina Evrope — 20.00 Pustolovščine pridnega vojaka Švejka — 21.05 Svet knjige — 21.55 Čas v sliki 2.

TOREK, 17. februarja: 17.55 Kmetijstvo danes — 18.25 Angleščina za napredujoče — 19.00 eSm mar varuh svojega brata? — 20.00 Rosie — 21.40 Čas v sliki 2 in kultura.

SREDA, 18. februarja: 17.55 Telepoklic: organizacija biroja — 18.25 Apprenons le francais — 19.00 Uganka kamna z runami — 20.00 Ulica požarne brambe 25 — 21.30 Čas v sliki 2 in kultura.

ČETRTEK, 19. februarja: 17.55 Kot gost pri Carry Hauser — 18.25 Ruščina — 19.00 Na vrtu so opice — 20.00 Rendezvous v Bray-u — 21.30 Čas v sliki 2 in kultura.

PETEK, 20. februarja: 17.55 19. stoletje — 18.25 Telekolleg I — 19.00 Umetnost v Afriki — 19.45 Ikebana — 20.00 Znanje aktualno — 20.55 Trailer — 21.40 Kot gost pri družini... — 21.55 Čas v sliki 2 in kultura — 22.25 Šef.

SOBOTA, 21. februarja: 14.55—18.30 Evrovizija iz Münchna: evropsko prvenstvo lahke atletike v hali — 19.00 Netsilik-Eskimi — 19.50 Galerija — 20.15 Nenadno bogastvo revnih ljudi iz Kombacha — 21.50 Obzorja.

TV Ljubljana

NEDELJA, 15. 2.: 8.25 Poročila — 8.30 Za nedeljsko dobro jutro: Festival mladinskih pevskih zborov v Celju — 9.05 Vzpon človeka — 9.55 625 — 10.35 Otroška matineja — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Filmska burleska — 12.55 OI Innsbruck: Smučarski skoki — 15.15 Filmski pregled — posnetek z OI Innsbruck — 15.50 Morda vas zanima? — 16.20 Poročila — 16.25 OI Innsbruck: Drsalna revija — 18.00 Okrogli svet — 18.20 Hišica v preriji — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Kapelski kresovi — 21.15 Mesta: Ulcinj — 21.55 Športni pregled — 22.10 TV dnevnik — 22.30 Sklepna slovesnost — posnetek z OI Innsbruck.

PONEDELJEK, 16. 2.: 8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 15.40 Filmski pregled — posnetek z OI Innsbruck — 17.10 Pravljica iz lutkarjevega vozička — 17.40 Mala čudesa velike prirode — 17.55 Obzornik — 18.10 Marksizem v teoriji in praksi — 18.35 Odločamo — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 F. Bevk: Težka pot — 20.50 Kulturne diagonale — 21.20 Mozaik kratkega filma.

TOREK, 17. 2.: 8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 11.10 TV v šoli — 14.10 TV v šoli — 16.00 TV v šoli — 17.15 Veliki pust — otroška oddaja — 17.35 Mihec iz Lönneberga — 18.00 Obzornik — 18.15 Ne prezrite — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Pogovor o... — 21.00 H. de Belzac: Teta Liza — 21.45 TV dnevnik.

SREDA, 18. 2.: 8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 17.15 Čas sanj — 17.30 Mojstri stare Japonske obrti — 18.10 Po sledeh napredka — 18.45 Glasbeni amaterji — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Obljubljena dežela — II. del — 21.25 TV dnevnik — 21.35 Fest 76.

ČETRTEK, 19. 2.: 8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.10 TV v šoli — 17.30 H. Ch. Andersen: Popotni tovariš — 17.45 Ariel — 18.20 Izkopavanje prihodnosti — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Balzacova velika ljubezen — 21.00 Kam in kako na oddih? — 21.10 Četrtkovi razgledi: S poti po Latinski Ameriki — 21.40 Iz koncertnih dvoran: Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.10 TV dnevnik.

PETEK, 20. 2.: 8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.10 TV v šoli — 17.10 Križem kražem — 17.20 Pisani svet — 17.55 Obzornik — 18.10 Rock koncert — 18.45 Cesta in mi — 18.50 Operacija brez noža — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Teversenove pravljice — 20.40 Kemične kovinske tehnike — 21.20 TV dnevnik — 21.40 Šerif v New Yorku — 23.15 625.

SOBOTA, 21. 2.: 9.30 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 12.00 TV v šoli — 14.55 München: Evropsko prvenstvo v atletiki v dvorani, barvni prenos — 18.05 Obzornik — 18.25 Potop — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 V vsaki sobi ženska — 21.35 Moda za vas — 21.45 TV dnevnik — 22.00 Opatija 76.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

+

Neizmerno užaloščeni sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je odšel po večno plačilo k vsemogočnemu Bogu naš ljubljeni oče, stari oče, svak in stric, gospod

Franc Dolinšek

pd. Kežarjev oče

v nedeljo, 8. februarja 1976, po daljši in vdano prenašani bolezni v 83. letu starosti, okrepčan s svetimi zakramenti za umirajoče. Nam vsem je umrli bil s svojim zadovoljnim, veselim in bogaboječim življenjem spodbuden vzor.

Dragega pokojnika smo v torek, 10. februarja, ob 10. uri po sv. maši zadušnici položili na domačem pokopališču pri Mariji v Trnju — Železna Kapla k zadnjemu zemeljskemu počitku.

Pokojnikovo življenje je bilo delo in ljubezen; priporočamo ga v pobožen spomin pri sv. daritvi in v molitvi.

Bela, Lepena, Proboj, Celovec, dne 8. februarja 1976.

V krščanski žalosti:

Franc, Anton, Pavel, sinovi,
Matilda, Marta, omožena Plesnik, hčeri,
v imenu vseh ostalih sorodnikov.

JACK LONDON: **48**

TRI SRCA

Dolgo je opazovala domači brzojav in poslušala njegovo monotono tiktakanje. Znala je sicer pisati in brati angleško in špansko, vendar pa ni razumela, kaj pomenijo čudni hieroglifi na belem brzojavnem traku.

Nato se je lotila telefona. Spomnila se je, kako je poslušal Francis, in pritisnila je uho na govorilo. Nato se je spomnila, da je ravnal Francis drugače. Snela je slušalko in jo nastavila na uho. Začula je ženski glas tako blizu, da je od strahu zadrhtela, izpustila slušalko in odskočila.

Tisti hip je po naključju stopil v sobo Francisov komornik Parker. Carica ga med ostalimi slugami poprej sploh ni opazila. Po zunanjosti sodeč je moral biti Francisov prijatelj, ne pa sluga. Spomnila se je namreč, da ju je sprejel na kolodvoru Bascom, ki se je peljal z njima v lepem vozu kakor Francisov prijatelj, potem je pa kljub temu brez ugovora izpolnil Francisovo povelje.

Videč komornikov dostojanstveni obraz se je v zadregi nasmehnila in pokazala na telefon, češ, kako je treba ravnati s to rečjo. Parker je samozavestno stopil k telefonu in zamrmral „Pomota". Nato je obesil slušalko.

Ta čas je nastala v caričinih možganih cela revolucija. Glas, ki ga je slišala, ni bil niti božji niti vražji — bil je glas žive ženske.

„Kje je ta ženska?" je vprašala srdito.

Parker je dvignil glavo in postal še bolj dostojanstven. Nato se je priklonil in molčal.

„Nekje v hiši je skrita ženska," je vzkliknila carica. „V svoji hiši ne trpim nobene ženske. Spodite jo takoj! Le urno, sicer..."

„Saj je bila samo centrala," je skušal Parker pomiriti razjarjeno carico.

„Ime me ne zanima," je kričala carica, ne da bi se zmenila za njegove besede. „Saj sem slišala njen glas. Najbrž se skriva v sosednji sobi. Pojdite in spodite jo iz moje hiše!"

Toda Parker je stal kakor vkopan. Carici je šinila v glavo nova misel. Morda je pa ta dostojanstveni gospod v hierarhiji manjših kraljev mož, ki ga morajo vsi ubogati. Morda je enak Francisu, ona je pa ravnala z njim kakor z navadnim služabnikom.

Prijela ga je za roko, ga potegnila k divanu in posadila kraj sebe. Komornik se je zaman upiral. Še večja je bila njegova zadrega, ko je vzela iz bonboniere pest čokoladnih bonbonov in mu jih začela po vrsti polagati v usta. Čim je odprl usta, da ji pojasni, da ni gospod, temveč komornik, mu jih je takoj zamašila z bonbonom.

„Povejte mi," ga je vprašala naposled, ko že ni mogel več požirati bonbonov, „kaj res živite moški in ženske v vaši deželi v poligamiji?"

Parker je malone omedlel, tako ga je presenetilo njeno vprašanje.

„O, saj vem, kaj pomeni ta beseda," mu je zatrjevala carica. „Vprašam vas torej ponovno: žive pri vas moški v poligamiji?"

„V tej hiši razen vas in služkinj ni nobene ženske, gospa," je odgovoril Parker. „Glas, ki ste ga slišali, je glas ženske, ki je ni v hiši. Je daleč od tod in vam služi prav tako, kakor služi vsem, ki hočejo telefonirati."

„Ona je sužnja skrivnosti?" je vprašala carica, ko se ji je že malo posvetilo.

„Da," je potrdil komornik. „Ona je sužnja telefona."

„Letečega govora?"

„Če hočete, imenujte to leteči govor."

Zelo rad bi se izmuznil iz komičnega položaja, v katerem še ni bil vse svoje žive dni.

„Pojdiva, gospa, takoj vam pojasnim funkcijo telefona! Ta sužnja leteče besede vam je noč in dan na razpolago. Če hočete, vas zveže z vašim soprogom, mr. Morganom..."

„Zdaj?"

Parker je prikimal z glavo, vstal in spremil carico k telefonu.

„Najprej," ji je začel razlagati, „se morate pomeniti s sužnjo. V hipu, ko snamete slušalko in nastavite uho, se zužnja odzove. Takoj vas vpraša, katero številko želite. Včasih sužnje to vprašanje večkrat ponove, ker so zelo živčne. Ko vas vpraša: ‚Številka?' — morate odgovoriti: ‚Eddyston, 1292', nakar ona ponovi: ‚Eddyston, 1292', vi pa morate reči: ‚Da, prosim...' "

„Sužnji naj rečem ‚prosim'?" ga je prekinila carica.

„Da, gospa, zakaj te sužnje leteče besede so čisto posebne sužnje, ki jih ljudje nikoli ne vidijo. Nisem sicer mlad, pa vendar svoj živ dan še nisem videl telefonistke iz centrale. Tako torej. Takoj nato se oglasi druga sužnja, oddaljena od prve več milj, rekoč: ‚Tu Eddyston, 1292'. Vi pa porečete: „.Tu mrs. Morganova. Govorila bi rada z mr. Morganom, ki je menda v kabinetu mr. Bascoma.' Nato počakate nekaj časa in tedaj se oglasi sam mr. Morgan."

„In pravite, da je oddaljen od mene več milj?"

„Da, gospa, daleč, zelo daleč je, pa boste vendar slišali njegov glas tako razločno, kakor da je v sosedni sobi. In ko mr. Morgan spregovori: ‚Na svidenje', morate ponoviti tudi vi: ‚Na svidenje' ter obesiti slušalko na prejšnje mesto, kakor sem storil jaz."

In carica je storila vse, kar ji je Parker svetoval. Dve sužnji sta se pokorili številki, ki jo je nazvala, in Francis je govoril z njo. Smejal se ji je in prosil, naj se nikar ne dolgočasi. Obljubil je, da se vrne najkasneje ob petih popoldne.

Ves dan je Francis imel dela in skrbi čez glavo.

„Kdo je vaš skriti sovražnik?" ga je večkrat vprašal

IVAN VIRNIK: (2. nadaljevanje)

Ob 100-letnici rojstva pesnika Dragotina Ketteja

Neposredno po pesnikovi prezgodnji smrti sta začela Aškerc in Govekar zbirati Kettejevo zapuščino, ko pa sta v „Slovenskem narodu“ in v „Ljubljanskem Zvonu“ objavila naznanilo, da izidejo pesnikove pesmi v posebni knjigi, se je prvi oglasil osmošolec Fran Sešek, Kettejev prijatelj v Novem mestu, in poslal Govekarju precej prepisov, obenem pa opozoril tudi na ostale vire, zlasti na zapuščino pri Kettejevih sorodnikih. Danes je pesnikova literarna zapuščina v veliki meri, trdili bi lahko domala vsa, prišla iz zasebnih rok v javno last in je večinoma zbrana v ljubljanski Narodni in univerzitetni knjižnici. Ob tem moramo pritrditi spoznanju, da gre Aškercu in Govekarju velika zasluga, da sta rešila pravno stran Kettejeve lastnine in ohranila glavni del zapuščine, ki bi se sicer porazgubila, toda za celovitost prikaza pesnikovega deleža v zgodovini slovenskega leposlovja gre izjemna zasluga lani umrlemu dr. Koblarju, ki je s pesnikovim zbranim delom 1949 v izdaji Državne založbe Slovenije v Ljubljani, predstavil javnosti človeško in umetniško osebnost najbolj samonikle duše slovenske moderne. Zato ni dvoma, da je Koblarjeva predstavitev Ketteja kot človeka in pesnika do danes najbolj tehtna, argumentirana študija v slovenski literarni zgodovini, temeljit prerez življenjskega dela predstavnika moderne, pesnika, v katerem se je pretakalo toliko protislovij, človeka, ki se je s svojo rahločutno pesniško dušo bal, da bo prej umrl, predno bo razčistil vsa vprašanja „med seboj in življenjem“.

Toda, vrnimo se h Kettejevim pesniškim začetkom. Že kot gimnazijec se je družil s Cankarjem in sodeloval pri tajnem dijaškem literarnem društvu „Zadruga“. Razen klasikov je bral ruske pesnike, učil se je tudi tujih jezikov. V svojem pesniškem poslanstvu, v svojem odnosu do zunanjosti je kot pesnik odločno zavračal sleherno izumetničenost in dekadenco, nasprotoval je naturalizmu, zato pa je pri njem imela visoko ceno ljudska pesem in umerjenost klasikov. Prav spričo tega se ne moremo čuditi spoznanju, da je med svojimi vrstniki veljal za najbolj izobraženega in zgodaj dozorelega misleca. Tak je bil kot človek, nič drugače se ni obnašal kot pesnik. V svojih izpovednih in ljubezenskih pesmih je izrazil večji del svojih

mladostnih doživetij, v njih je organsko, z docela izrdelano pesniško obliko, svojsko po zasnovi in enkratno s svojo miselno globino, združil ljubezensko čustvo z življenjskimi spoznanji. Oblikovno se je Kette vseskozi naslanjal na ljudsko poezijo, gradil pesmi s prosto obliko in pisal sonete, ki jih označujeta tako miselna globina kot lahkoten ritem, zdaj se prepleta eno, zdaj drugo, pač tako kot je to sam čutil v svoji pesniški duši. Najbolj je znana pesnikova ljubezenska pesem, ki so jo rojevala različna srečanja z dekleti, najbolj pa ljubezen „na daljavo“ do Angele, hčerke sodnega svetnika v Novem mestu, ki ji je posvetil tudi eno svojih najlepših ljubezenskih pesmi:

Izpod temne, sive skale
mal potoček žubori,
a nad temno, sivo skalo
bela rožica cveti.

Z neusmiljenim očesom
niti ne pogleda nanj,
ki že mora zapustiti
kraj prelepih, sladkih sanj.

Ko že mora zapustiti
ravne tratice, gore,
ko že mora daleč iti
v večno, daleko morje.

Po visokih, prostih bregih
cvetke rastejo povsod,
lepše, mileje, prijazne
zanj nikoder več drugod.

Ne brbljaje, žuboreče,
kakor prejšnje, prejšnje dni,
mirno tiho, potok teče
skozi mesta in vasi.

Za razliko od ljubezenskih pesmi, je Kette svoja življenjska spoznanja in izpovedi, kakor mu jih je porajal čas, v katerem je živel, in izkušnje trpkega življenja, ko je bil prepuščen sam sebi in svoji revščini, oblikoval v intimno impresivnih, pogostokrat resigniranih in možatih verzih. Dobri poznavalci njegovega pesniškega dela so si edini v ugotovitvi, da pomenijo objektivni svet Kettejevih ljubezenskih doživetij in miselnih spoznanj tiha dolenjska pokrajina, Novo mesto s Krko in Gorjanci ter Trst z morjem. Čeprav je njegova tesna povezanost z naravo, ki jo je bistro opazoval in z njo živel, napravila iz njega prepričanega panteista, si je vselej prizadeval spoznati notranjo skladnost zunanjega sveta in priti do resnice, saj se je v pesniku pretakalo nič koliko nasprotij.

Prav iskanje življenjske resnice, prepričanja, do katerega se je želel, hotel dokopati za vsako ceno, je pesnik izpovedal v sonetnem ciklu „Moj Bog“, ki odkriva rahel vpliv Mäterlinckove mistike, obenem pa pesnikovo odločno voljo, da bi se zoperstavil osamljenosti, duševni stiski. Spoznati hoče lepoto in predvsem bistvo narave, venomer žuboreče pretakanje energij v slednjem žarku, kot sam pravi v eni izmed svojih pesmi, v „plamenu in zvoku, magnetnem toku in rastlinskem soku“. Nasprotno pa doživlja Kette ljubezen kot življenjsko zakonitost, ki človeka nravstveno dviguje in plemeniti. O tem zgovorno govore venec sonetov „Tihe noči“, „Črne noči“, „Spomini“ in „Slovo“, kjer se nam v vsej svoji veličini predstavlja pesnikova ponosna mladeniška narava, brez jokave sentimentalnosti, brez usmiljenja, narava, ki ne pozna pomilovanja in človeškega podcenjevanja. Prezreti namreč ne kaže spoznanja, da je bil Kette po naravi razigran, dovtipen in hudomušen, zato je tudi ustvarjal lahkotno vesele in resne pesmi. Prav spričo tega se v vseh svojih pesmih, ki so polne zdravega humorja in objestne, mladostne šegavosti približuje misli in čustvovanju ljudstva. Med take pesmi sodijo predvsem „Le ti, dekle, ostani“, „V samotah“, „Kadar za gorami“, „Na trgu“, „Zaprta so njena okenca“, „Tam zunaj je sneg“, „Na Krki“, „Aj, ti lepa krčmarica“, „Jagned“, „Večer“, „V gostilni“, pa gazela „Kamor koli hodim“, romanca „Podgorska svetnica“, „Žalostinka“, „Zimska idila“ in mnoge druge. V skoraj vseh njegovih pesmih je čutiti pesnikovo vedrost kljub številnim življenjskim tegobam, kljub neozdravljivi bolezni, pa najsi gre za lirske pesmi ali romance, za gazele in sonete, s katerimi je dosegel vrhunec svojega pesniškega ustvarjanja. Ni dvoma, da je bil Kette za svoja leta nenavadno notranje dozorel, vedno se je prizadeval doseči skladnost telesnega zdravja, umske razgledanosti in duhovne plemenitosti. Umetniško se je razvil v zadnjih letih svojega kratkega življenja in v celotni slovenski poeziji pomeni prehod od „pozitivne tradicije“ k radikalnejši moderni.

Zato danes ne more biti več sporno dejstvo, da se je tudi po Kettejevi zaslugi slovenska besedna umetnost prvič po Prešernu v svojem vsebinskem in oblikovnem smislu povzpela na evropsko raven. Prav spričo tega mu v slovenski slovstveni zgodovini velja eno najbolj vidnih in častnih mest.

(Dalje prihodnjič)

Kova Küchen

- direktna prodaja k cenam proizvodnje
- tukaj načrtuje in izdeluje strokovnjak vašo kompletno kuhinjo
- od ponedeljka do petka odprto brez odmora od 8. do 18. ure; v sobotah od 8. do 12. ure.

PROSTORI ZA OGLED IN RAZSTAVLJANJE V TOVARNI: PODJERBERG / ST. KATHREIN
Pošta Škofiče / Schlefling
Telefon 0 42 74 - 29 55 18

RAZPIS

Za hotel Korotan v Sekiri iščemo čimprej kvalificiranega vodjo. Pismene ponudbe s spričevali in dokazom strokovne prakse ter življenjepisom (pri nepoznanih osebah tudi s policijskim spričevalom) je treba priporočeno poslati na naslov: Posojilnica Celovec, v roke predsedniku R. Vouku, Bahnhofstraße 1, 9020 Klagenfurt — Celovec. Plača se odloči po dogovoru s pogodbo.

RUTAR-CENTER

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

Bascom in na vsako vprašanje je Francis odkimal z glavo, češ da ne ve.

„Borza je namreč drugače čvrsta. Padajo samo papirji, ki so večinoma v vaših rokah. Kar poglejte! Recimo delnice Frisco Consolidated. Ti papirji bi sploh ne smeli padati, ker ni niti najmanjšega vzroka za to. Dalje New York, Vermont in Conecticut, ki so zadnjih petindvajset let dajali petnajst odstotkov. Bili so ves čas čvrsti kakor Gibraltar. In vendar so padli, zelo padli. Ista usoda je zadela delnice Morgana Lode, kovine iz Doline Smrti. Imperial Tungsten, severozahodno Electric in Alaska Trodwell — vse te delnice so bile trdne kakor skala. Pritisk se je začel šele včeraj. Pred zaključkom borze so padle za osem točk, danes pa še za šestnajst. In vse to so papirji, za katere ste vi zelo zainteresirani. Na druge delnice špekulacija sploh ne vpliva in tudi sicer je položaj na borzi stabilen.“

„Čvrsta je pa tudi Tampico Nafta,“ je dejal Francis. „In v tem podjetju imam največ kapitala.“

Bascom je obupano skomizgnil z rameni.

„Ste prepričani, da nimate sovražnika, ki bi nalašč pritiskal na vaše delnice?“

„Nikogar nimam, dragi Bascom! Saj si ne morem misliti, da bi me kdo sovražil. Sovražnikov nimam, ker po očetovi smrti sploh nisem imel opravka z novimi podjetji. Tampico Nafta je edino podjetje, ki je delo mojih rok. In to je še vedno čvrsto.“

Stopil je k brzojavu.

„Glejte! Na vsakih petsto delnic pol točke navzgor.“

„In vendar vas nekdo zasleduje,“ je dejal Bascom. „To je jasno kakor beli dan. Pregledal sem vse borzne račune. Vse kaže, da nekdo diktira padanje. Zakaj pa izplačuje dividendo severozahodna Electric? Zakaj je bilanca Montana Lode tako pesimistična? Čemu ta sistematični pritisk na določene kategorije vrednostnih papirjev? Jasno! Nekdo je zasnoval napad, in sicer na vas. Napad ni slučajen, temveč dobro premišljen in pripravljen. Pripravljajo ga sicer počasi, zato pa zanesljivo. In načrt bo izvršen, čim se pojavijo prve vesti o vojni, o veliki stavki ali o finančni paniki ... skratka, pri prvem dogodku, ki bo v polnem obsegu vplival na borzo.

Le premislite položaj, v katerem ste zdaj,“ je nadaljeval Bascom. „Vsi papirji razen vaših, so čvrsti. Večkrat sem že pretehtal vse možnosti izhoda. Vrednostni papirji, za katere ste zainteresirani, že več dni sistematično padajo. S tem se krči tudi vaše imetje. Posledica je lahko polom. Manj vredne papirje lahko že zdaj vržete skoz okno. Stvar je zelo resna.“

„Saj imam Tampico Nafto, ki je še vedno čvrsta, kakor je bila doslej. To mi zadostuje za kritje eventualnih izgub,“ je dejal Francis. „Če bo sila, žrtvujem tudi to podjetje, dasi nerad.“

Bascom je zmajal z glavo.

„Nikar ne pozabite, da so v Mehiki neprestani nemiri in da naša vlada ničesar ne ukrene. Če pritegnemo v borzno špekulacijo še Tampico Nafto in če se zgodi kaj resnega, ste uničeni do zadnjega vinarja.

In vendar,“ je nadaljeval Bascom „ne vidim iz tega položaja drugega izhoda, kakor da si pomagamo s Tampico-Nafto. Porabil sem namreč že do malega ves denar, ki ste mi ga dali pred odhodom. In pritisk ni slučajen. Ta sistematični napad na vas je podoben plazu, ki se vali v dolino. Vsa tri leta sem vodil samo vaše borzne posle in verjemite mi, da vem, kaj govorim. Kako stoje vaša podjetja? Collins vas nadomestuje in mož je dobro poučen o vsem. Informirajte se pri njem. Koliko mi lahko daste takoj? In koliko jutri? In čez teden dni? In koliko bi lahko dobil v teku prihodnjih tednov?“

„Koliko potrebujete?“ je odgovoril Francis z vprašanjem.

„Danes milijon dolarjev, in sicer še pred zaključkom borze,“ je odgovoril Bascom ter pokazal na trak domačega brzojava. „Prihodnje tedne pa najmanj dvajset milijonov, če — in prosim, da si ta ‚če‘ dobro zapomnite, — če ne bo napovedana vojna ali če sploh ne bo dogodka, ki bi postavil na glavo vso borzo.“

Francis je vstal in vzel klobuk. Očitno se je odločil.

„Grem naravnost h Collinsu. Ta je najbolje informiran o mojih podjetjih. Danes pred zaključkom borze vam dam najmanj milijon dolarjev in upam, da dobite prihodnje dni vse, kar zahtevate.“

„Pomnite,“ ga je svaril Bascom in mu segel za slovo v roko, „da je najbolj nevarno to počasno padanje. Naperjeno je proti vam, in sicer ne kot običajna borzna igra, temveč kot prava vojna. Naj bo vaš sovražnik kdorkoli, zanesljivo je, da vodi borbo v velikem obsegu in da mora biti zelo bogat.“

*

Carico so klicale sužnje leteče besede tisti dan večkrat k telefonu in ji omogočale pogovor z možem. Vsa navdušena je opazila, da ima telefon celo v svoji spalnici na nočni omarici. Poklicala je Collinsovo pisarno in želela Franciscu lahko noč. Poslala mu je po telefonu celo poljub in Francis ga je vrnil.

Ko se je zbudila, ni vedela, kako dolgo je spala. Ležala je nepremično in zagledala Francisa, ki je pogledal v njeno spalnico. Ko je rahlo zaprl vrata, je carica skočila iz postelje in hitela k vratom. Odprla jih je in zagledala Francisa, ki se je vračal po stopnicah v pritličje.

„Že spet je veliki ameriški bog užaljen,“ si je mislila carica. Francis se je vračal v knjižnico, da prebere grožnje in opomine strašnega boga, ki jih je tako čudovito beležil na brzojavnem traku. Vzela je ogledalo, si popravila lase in ogrnila razkošen jutranji plašč, ki ga je Francis naročil takoj po povratku v New York.

Pri vhodu v knjižnico se je carica ustavila, ker je začula tuj glas. Spočetka je mislila, da sliši leteče besede. Kmalu se je pa prepričala, da tu ne gre za leteče besede, zakaj glas je bil močan. Razlegal se je čisto blizu in sploh ni bil podoben glasu v slušalki. Carica je pogledala skozi ključavnico in opazila dva moška, ki sta si sedela nasproti v globokih usnjenih naslonjačih. Francisu se je poznalo na obrazu, da ga tarejo skrbi. Oblečen je bil tako kakor zjutraj.

(Dalje prihodnjič)

Avstrijci na lastnih tleh nimajo sreče: do zdaj samo 1 zlato, 1 srebro, 2 brona

Franz Klammer odvrnil pravo nacionalno tragedijo . . .

Dosedanji rezultati:

TEK NA 30 KILOMETROV:
Zlato: Sergej Savljev (SZ) 1:30:29,38
Srebro: Bill Koch (ZDA) 1:30:57,84
Bron: Ivan Garanin (SZ) 1:31:09,29
32. Herbert Wachter (Avstrija) 1:36:28,48

HITROST DRSANJA ŽENSK 1500 m:
Z: Galina Stepanskaja (SZ) 2:16,58
S: Sheila Young (ZDA) 2:17,06
B: Tatjana Averina (SZ) 2:17,96

SMUK MOŠKIH:
Z: Franz Klammer (Avstrija) 1:45,73
S: Bernard Russi (Švica) 1:46,06
B: Herbert Plank (Italija) 1:46,59
9. Walcher, 19. Eberhard, Steiner je padel.

BIATLON:
Z: Nikolaj Kruglov (SZ) 1:14:12,26
S: Heikki Ikola (Finska) 1:15:54,10
B: Aleksander Jelizarov (SZ) 1:16:05,57
21. Alfred Eder (Avstrija) 1:22:42,52

HITROSTNO DRSANJE ŽENSK 500 m:
Z: Sheila Young (ZDA) 42,76 olimpijski rekord)
S: Cathy Priestner (Kanada) 43,12
B: Tatjana Averina (SZ) 43,17

SKAKANJE — SKAKALNICA 70 m:
Z: H. G. Aschenbach (NDR) 84,5 — 82,0, nota 252,0
S: Jochen Danneberg (NDR) 83,5 — 82,5, nota 246,2
B: Karl Schnabl (Avstrija) 82,5 — 81,5, nota 242,0
6. Bachler, 7. Wanner in Innauer

UMETNOSTNO DRSANJE PAROV:
Z: Irina Rodnina/Aleksander Zajcev (SZ)
S: Romy Kermer/Rolf Österreich (NDR)
B: Manuela Gross/Uwe Kagelmann (NDR)
10. Ursula in Michael Nemec (Avstrija)

TEK ŽENSK NA 5 KILOMETROV:
Z: Helena Takalo (Finska) 15:48,69
S: Rajsa Smetanina (SZ) 15:49,73
B: Nina Baldiševa (SZ) 16:12,82

DVOSEDEŽNI BOB:
Z: NDR II (Nehmer/Germeshausen) 3:44,42
S: ZRN I (Zimmerer/Schumann) 3:44,99
B: Švica I (Schärer/Benz) 3:45,70
4. Avstrija II (Sperling/Schwab) 3:45,74
6. Avstrija II (Delle Karth/ Köfel)

SANKANJE — ŽENSKE:
Z: Margit Schumann (NDR) 2:50,621
S: Ute Rührold (NDR) 2:50,845
B: Elisabeth Demleitner (ZRN) 2:51,056
5. Antonia Mayr (Avstrija)

SANKANJE — MOŠKI:
Z: Detlef Günther (NDR) 3:27,688
S: Josef Fendt (ZRN) 3:28,196
B: Hans Rinn (NDR) 3:28,574
5. Manfred Schmid (Avstrija)

HITROSTNO DRSANJE ŽENSK 1000 m:
Z: Tatjana Averina (SZ) 1:28,43
S: Leah Poulos (ZDA) 1:28,57
B: Sheila Young (ZDA) 1:29,14

SMUK ŽENSK:
Z: Rosi Mittermaier (ZRN) 1:46,16
S: Brigitte Totschnig (Avstrija) 1:46,68
B: Cindy Nelson (ZDA) 1:47,50
4. Nicola Spieß, 9. Monika Kaserer, 12. Lukasser

KOMBINACIJA TEK-SKOK:
Z: Ulrich Wehling (NDR) 423,39
S: Urban Hettich (ZRN) 418,90
B: Konrad Winkler (NDR) 417,47
26. Fritz Koch (Avstrija)

TEK NA 15 KILOMETROV:
Z: Nikolaj Bajukov (SZ) 43:58,47
S: Jevgenij Beljajev (SZ) 44:01,10
B: Arto Koivisto (Finska) 44:19,25
19. Herbert Wachter (Avstrija)

Logični favorit Klammer je zmagal kljub posebnim zakonom olimpijskih iger. Vendar je Klammer med vožnjo napravil nekaj napak, toda najmanj, kot kaže izid. (Ni sliki z Russijem). Če bi zgubil, bi poleg patriotov utrpelo tudi gospodarstvo srednje močan udarec . . .

„Le" tretji: Karl Schnabl iz Zahomca. 1. Aschenbach, 2. Danneberg.

Irina Rodnina/Aleksander Zajcev: doslej najuspešnejši par v drsanju.

HITROSTNO DRSANJE ŽENSK 3000 m:
Z: Tatjana Averina (SZ) 4:45,19
S: Andrea Mitscherlich (NDR) 4:45,23
B: Lisbeth Korsmo (Norveška) 4:45,24

VELESLALOM MOŠKIH:
Z: Heini Hemmi (Švica) 3:26,97
S: Ernst Good (Švica) 3:27,17
B: Ingemar Stenmark (Švedska) 3:27,41
14. Hans Hinterseer (Avstrija), vsi ostali Avstrijci so izpadli

SANKANJE DVOJIC:
Z: Hans Rinn/Norbert Hahn (NDR) 1:25,604
S: Hans Brandner/Balthasar Schwarm (ZRN) 1:25,889
B: Rudolf Schmid/Franz Schachner (Avstrija) 1:25,919
5. Manfred Schmid/Reinhold Sulzbacher (Avstrija)

TEK NA 10 KILOMETROV ŽENSK:
Z: Rajsa Smetanina (SZ) 30:13,41
S: Helena Takalo (Finska) 30:14,28
B: Galina Kulakova (SZ) 30:38,61
40. Stöckl (Avstrija)

HITROSTNO DRSANJE MOŠKIH NA 500 m:
Z: Evgenij Kulikov (SZ) 39,17 (nov olimpijski rekord)
S: Valerij Muratov (SZ) 39,25
B: Daniel Immerfall (ZDA) 39,54
26. Berend Schabus (Avstrija)

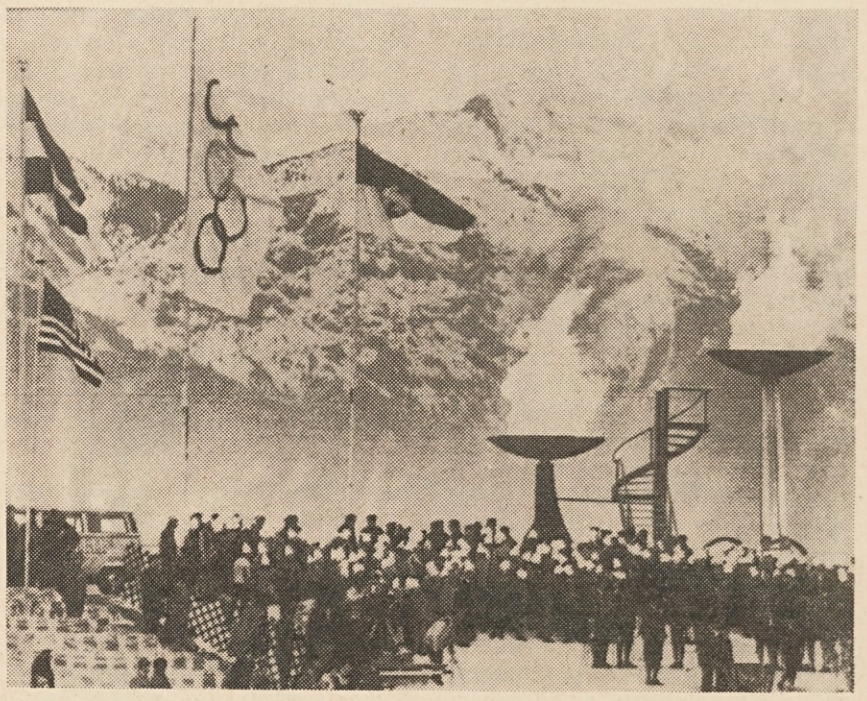

Z letalom in mercedesom je tokrat dospel olimpijski ogenj iz Grčije v Innsbruck. Na sliki: otvoritvena slovesnost.

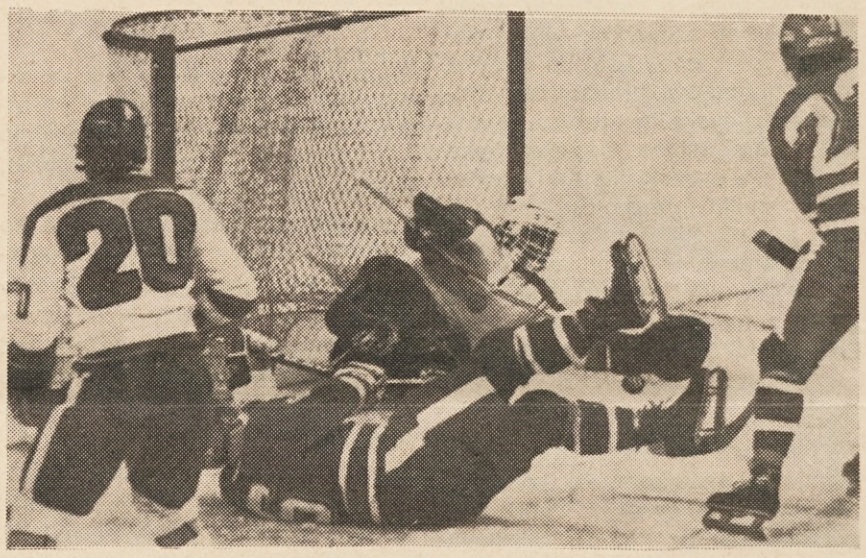

Kvalifikacijska tekma SZ — Bolgarija.

HOKEJ NA LEDU

1. razred

ČSSR — Finska	2:1
ZDA — SZ	6:2
ZRN — Poljska	7:4
SZ — Poljska	16:1
ZRN — Finska	3:5
ČSSR — ZDA	5:0

2. razred

Avstrija — Bolgarija	**6:2**
Romunija — Japonska	3:1
Jugoslavija — Švica	6:4
Avstrija — Japonska	**3:2**
Bolgarija — Švica	3:8
Jugoslavija — Romunija	4:3
Avstrija — Romunija	**3:4**
Švica — Japonska	4:6
Jugoslavija — Bolgarija	8:5

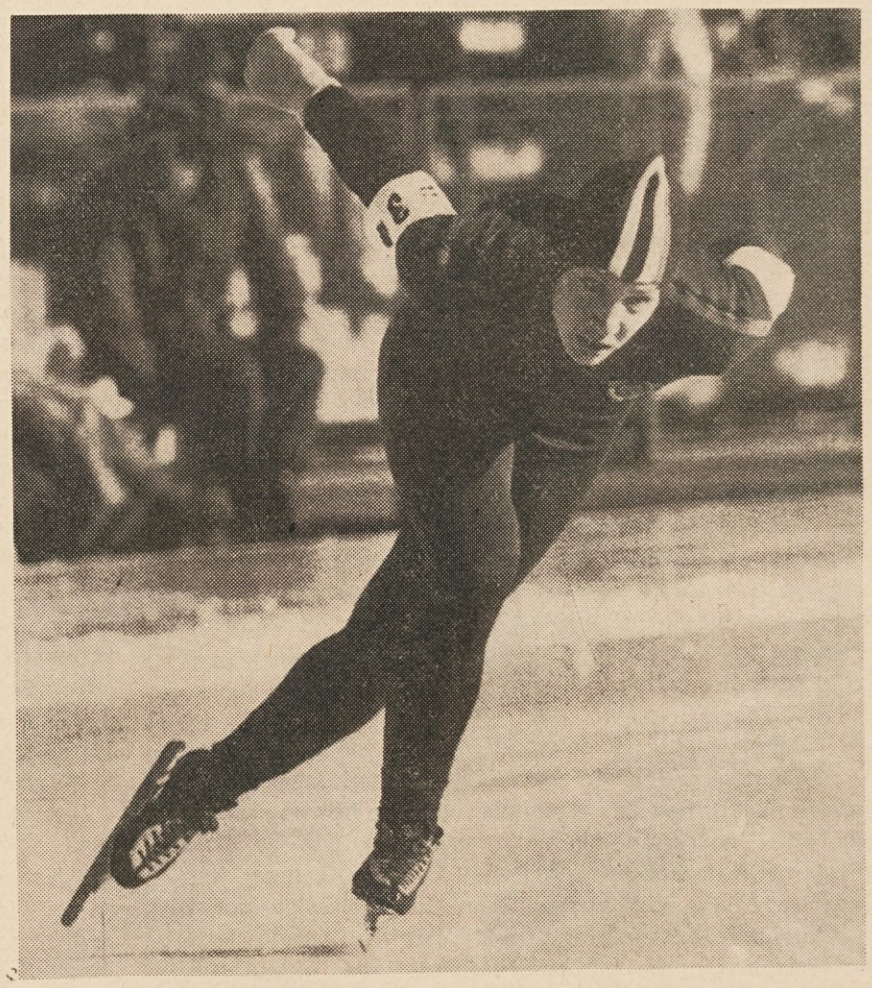

Doslej najuspešnejša tekmovalka teh olimpijskih iger: Tatjana Averina (SZ), ki je dobila 2 zlati in 2 bronasti kolajni v hitrostnem drsanju.